

ρονται από τὸν βαθμὸν τους κατὰ τὸν ς' τῆς ς'. Οἱ δὲ ἀναγνώσται, καὶ ψάλλται καὶ οἱ κατώτεροι κληρικοὶ ἔχουσι τὴν ἀδειαν νὰ ὑπανδρευθοῦν, καὶ ἀφοῦ γένουν κληρικοὶ ἀπροκριματίστως, καὶ νὰ προβαίνουν καὶ εἰς μείζονα βαθμὸν. Ὅθεν καὶ ὁ παρὼν κανὼν προστάζει τοὺς τοιοῦτους νὰ ὑπανδρευῶνται καὶ μετὰ τὸ κληρωθῆναι ὅμως μετ' ἐρθόδοξον γυναῖκα, καὶ ὄχι μετ' ἑτεροδόξον, κατὰ τὸν ιδ' κανόνα τῆς δ'. Οἰκουμενικῆς συνόδου. Ὁ δὲ θ' τῆς ἐν Καρθαγ. διορίζει ὅτι ὅταν οἱ ἀναγνώσται φθάσουν εἰς ἡλικίαν τῆς ἡσῆς, ἤτοι ιδ' χρόνων, νὰ ἀναγκάζωνται, ἢ νὰ ὑπανδρευθοῦν, ἢ νὰ ὁμολογήσουν ἐγκράτειαν, ἤτοι νὰ πασθενέουν. Ἀφοῦ δὲ ὑπανδρευθοῦν, νὰ μὴ ἀναγκάζωνται νὰ ἐγκρατεύωνται περισσότερο ἀπὸ τὸ δικτεταγμένον, κατὰ τὴν λγ' τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ ξθ' τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγει, ὅτι ἀναγνώστης, ἐὰν πέσῃ μετ' ἡν ἀρραθωνικιστικὴν τοῦ πρὸ τοῦ νὰ στεφανωθῆ, νὰ ἀργῆται ἕνα χρόνον, εἴτα νὰ δέχεται, εἰς μεγαλύτερον δὲ βαθμὸν νὰ μὴ ἀναβαίῃ. Ἐὰν δὲ κλεψιγαμήσῃ χωρὶς ἀρραθῶνα, ἄς πύθῃ τῆς ὑπηρεσίας. Ὁ δὲ ς' τῆς ς' αὐτολεξεὶ ἐκτίθεται τὸν παρόντα κανόνα. (1)

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Ἐπίσκοπον, ἢ Πρεσβύτερον, ἢ Διάκονον, τύπτοντα πιστοὺς ἀμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ διὰ τῶν τοιούτων φοβεῖν ἐθέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν. Οὐδαμοῦ γὰρ ὁ Κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε. Τούναντίον δὲ, αὐτὸς τυπτόμενος, οὐκ ἀντέτυπτε λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδόρει πάσχων, οὐκ ἠπειλεῖ.

Τῆς α' καὶ β'.
θ' τῆς Ἀντιοχ.
ε' τῆς Καρθ.
νζ' εβ' ος' ρ'.
πγ' ιθ' ρ' ρς'.
ρξ' α' Πίτ. β'.
23.

Ἑρμηνεία.

Διδάσκων ὁ Κύριος τοὺς μαθητὰς του τὰς θείας ἐντολάς του ἔλεγεν· «Ἐκεῖνα ὅπου λέγω εἰς ἐσᾶς τοὺς μαθητὰς μου, τὰ λέγω καὶ εἰς ὄλους τοὺς Χριστιανούς» [Μαρκ. ιγ'. 37] Μία δὲ ἀπὸ τὰς ἐντολάς του εἶναι, τὸ νὰ στρέφωμεν τὴν ἀριστεράν μας σιαγόνα, εἰς ἐκεῖνον ὅπου ἤθελε μᾶς κτυπήσῃ εἰς τὴν δεξιάν. [Ματθ. ε'. 39.] Ἄν λοιπὸν ἀπὸ ὄλους τοὺς Χριστιανούς ἡ ἐντολὴ αὕτη πρέπη νὰ φυλάττεται, πολὺ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους, καὶ μάλιστα τοὺς Ἐπισκόπους, περὶ τῶν ὁποίων ἔγραψεν ὁ θεῖος Παῦλος πρὸς Τιμόθεον, ὅτι πρέπει ὁ Ἐπίσκοπος νὰ μὴ ᾔῃαι πλήκτης. [ἀ. Τιμόθ. γ'. 3.] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν λέγει· Ὅποιος Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος κτυπᾷ τοὺς Χριστιανούς ἐκείνους ὅπου σφάλλουν εἰς αὐτόν ἢ τοὺς ἀπίστους, ὅπου ἤθελαν ἀδικήσῃ ἄλλους, καὶ θέλει τάχα, ὅτι μετὰ τὰ τοιαῦτα κτυπήματα νὰ κάμῃ νὰ τὸν φοβοῦνται οἱ λοιποὶ, προστάζομεν νὰ καθαιρεθῆ ὁ τοιοῦτος. Διότι ὁ Κύριος εἰς κἀνέναν μέρος τοῦ Εὐαγγελίου δὲν μᾶς ἐδίδαξε τοῦτο νὰ κάμνωμεν· μάλιστα δὲ ὄλον τὸ ἐναντίον μᾶς ἐδίδαξε μετὰ τὸ παράδειγμά του. Ἐπειδὴ δερνόμενος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας καὶ Ἰουδαίους, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους, δὲν ἐσῆκωσε χεῖρι νὰ τοὺς δειρῇ καὶ αὐτός. Κιτηγορούμενος καὶ ὑβρίζομενος, δὲν ὑβρίζεν, οὔτε ἐκατηγόρει. Καὶ πάσχων ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν, δὲν ἐφοβείζε νὰ τοὺς παιδεύσῃ, ἀλλὰ παρεκάλει τὸν Πατέρα του νὰ τοὺς συγχωρήσῃ. «Τοῦ ὁποίου Κυρίου μιμηταὶ πρέπει νὰ ᾔῃαι καὶ οἱ ἱερωμένοι, ἐλέγγοντες μὲν τοὺς ἀμαρτάνοντας καὶ ἀδικούντας, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι». [ἀ. Τιμόθ. ε'. 20], καθὼς λέγει ὁ Παῦλος, καὶ σωφρονίζοντας αὐτούς, ποτὲ μὲν, μετὰ διδασκαλίαν καὶ κουθεσίας, ποτὲ δὲ, καὶ μετὰ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια, ὄχι δὲ καὶ ἐκδικούντες μετὰ ὀργὴν καὶ θυμὸν, τὴν ἀτιμίαν θετίον. ἢ τὸ σφάλμα ὅπου οἱ τοιοῦτοι ἔκαμαν εἰς αὐτούς, ἢ δερνοντες αὐτούς καὶ ζυλίζοντες.» Τοῦτον τὸν ἴδιον κανόνα κατὰ ὁ θ' τῆς α' καὶ β'. ἀναφέρων λέγει, ὅτι ὄχι μόνον καθαιροῦνται οἱ ἱερωμένοι ἐκεῖνοι ὅπου κτυπήσουν οἱ ἴδιοι μετὰ τὸ χεῖρι των, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου βάλλουν, ἄλλους νὰ κτυπήσουν. (2)

(1) Περὶ δὲ τῆς χειροθεσίας καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν ἀναγνώστων, καὶ περὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν ψαλλτῶν, ὄρα τὸν λγ' καὶ ος' τῆς ς'.
(2) Βίβρα δὲ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δαίρνοῦσιν οἱ ἱερωμένοι τοὺς ἀμαρτάνοντας εἰς αὐτούς, διατι ἐκείνους ὅπου ἀμαρτάνουσιν εἰς τὰ θεῖα, καὶ εἰς τὸν Θεόν, καὶ μήτε μετὰ νουθεσίας μήτε μετὰ ἐπιτίμια σωφρονίζονται, ἢ μὴ μποροῦν νὰ τοὺς σωφρονίσουν ἱερωμένους ὄντας, ἢ λαϊκοὺς, μετὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἐξουσίας τὴν δύναμιν, κατὰ τὸν ε'. Ἀντιοχ. καὶ τὸν ος'. πβ'. πγ'. ιθ'. ρ'. ρς'. ρξ'. Καρθαγέν. καὶ τὸν θ' τῆς α' καὶ β', ἐπειδὴ τότε δὲν φαίνονται νὰ ἐκδικῶσι πλέον τὸν ἑαυτὸν τους, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ὑποῦ ἀτιμάζεται καὶ ὑβρίζεται. Ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ὁ τοὺς εἰς αὐτὸν ἀμαρτάνοντας μήτε κτυπῶν μήτε λοιδορῶν, ἔκαμε φραγγέλιον ἀπὸ σχοινίου, καὶ κτυπῶντας ἐξέβαλε τοὺς πραγματευτὰς καὶ σαράφιδας ἀπὸ τὸ ἱερόν, διατι ἠμάρτανον εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς του ἔκαμαν σπήλαιον ληστῶν καὶ οἶκον ἐμπορίου. Πρέπει ὅμως νὰ στοχασθῶμεν, ὅτι, ἀγκαλὰ καὶ οἱ ἐξηγῆται τῶν κανόνων, Ζωναράς καὶ Βαλσαμῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ Βουλγαρίας Θεο-

φύλακτος, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην, λέγουσιν, ὅτι ὁ Κύριος ἐκτύπησε τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ πραγματευομένους, μετὰ ὄλον τοῦτο καὶ οἱ δ'. Εὐαγγελιστὰς, ὅπου διηγοῦνται τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, δὲν γράφουσιν ὅτι ἐκτύπησεν, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐξέβαλε αὐτούς. Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος (ὄρα κατὰ πλάτος ὁμίλ. μ') λέγει ὅτι μόνον τοῖς περὶ τὸ ἱερόν πωλοῦσιν καὶ ἀγοράζουσιν τὴν μᾶστιγα ἐπανεσείνατο. Ὅπου θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι ἐσῆκωσε μὲν κατ' ἐπάνω αὐτῶν τὸ φραγγέλιον καὶ ἐφοβείρισε νὰ τοὺς κτυπήσῃ, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι τοὺς ἐκτύπησε. Κατὰ τοῦτον τὸν λόγον φαίνεται καὶ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι θέλει νὰ σωφρονίζονται οἱ βλάσφημοι μετὰ πλῆγαις ὡς εἰς Θεὸν ἀμαρτάνοντες. Διότι λέγει (ὁμίλ. α'. ἀνδριαντ.). «Ἀνίσως καὶ ἀκούσας τινὸς νὰ βλάσφημῇ τὸν Θεὸν μέσα εἰς τὸ παζάρι, ἢ εἰς τὸ δίστρατον, πλησίον κοντὰ, καὶ ἐλεγξάι τον διὰ τὴν βλάσφημίαν του. Ἄν δὲ καὶ κάμῃ χρεῖα νὰ τὸν κτυπήσῃ, κτύπησέ τον.» Ὅρα ὅτι δὲν λέγει ὁ ἅγιος ἀποφασιστικὰ νὰ κτυπᾷ τινὰς τὸν βλάσφημον, ἀλλὰ μετὰ ὑπόθεσιν καὶ κεκολασμένως, ἢν κάμῃ χρεῖα. Καὶ τοῦτο δὲ σημειῶσαι, ὅτι, ἂν καὶ ὁ ἅγιος λέγῃ τοῦτο ἐκ περισυίας, πλὴν αὐτὸς ὁ τοῦτο λέγων, ποτὲ δὲν ἔκαμε

E. V. Δ. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΚΑΝΩΝ ΚΗ'.

Τῆς ἐν Ἀντιοχ.
δ'. ιβ'. ιε'. τῆς
ἐν Σαρδ. ιδ'. Ἐ-
πιστολ. Βασιλ.
πρὸς Γρηγορ.
ἣτις ἐστὶ Καν.
πῆ.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος καθαιρεθεὶς δικαίως, ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς, τολμήσειεν ἄψασθαι τῆς ποτὲ ἐγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας, οὗτος παντάπασιν ἐκκοπτέσθω τῆς Ἐκκλησίας.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι ἀνίσως τινὰς Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος καθαιρεθοῦν δικαίως καὶ νομίμως δι' ἐγκλήματα φανερά καὶ ἀποδεδειγμένα, (1) ὁ μὲν Ἐπίσκοπος, ἀπὸ τὴν σύνοδον, ὁ δὲ Πρεσβύτερος καὶ Διάκονος, ἢ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τούς, ἢ ἀπὸ τὴν σύνοδόν τούς, ὕστερα δὲ ἀπὸ τὴν τοιαύτην νόμιμον καθάρσειν, ἀνίσως ἤθελαν ἀποτολμήσουν νὰ μεταχειρισθοῦν πάλιν τὴν δοθεῖσάν ποτε εἰς αὐτοὺς λειτουργίαν, (2) (λειτουργίαν ἐδῶ ἐννοεῖ, καὶ τὴν ἀχειροσύνην τοῦ Ἐπισκόπου, καὶ τὴν ἱερωσύνην τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ Διακό-

παρόμοιον πρᾶγμα. Ὁ δὲ Βαλασαμὼν λέγει ὅτι, οἱ ἱερωμένοι, διδάσκαλοι ὄντες παιδίων, εἴν διὰ εὐταξίαν, ἢ διὰ μάθησιν, ἐλαφρά καὶ χωρὶς κἀνέα θυμὸν ἢ ἐκδίκησιν παιδεύουσιν μὲ τὸ χεῖρ κἀνὲν ἀπὸ αὐτὰ, οὐ προκροματίζονται. Κάλλιον ὁμοίως εἶναι διὰ τὴν σιμνότητα τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ ἐπιτίμια τῶν κανόνων, νὰ συγχωροῦν εἰς ἄλλους μαθητὰς νὰ παιδεύουν τὰ παιδία οὕτως ἐλαφρά, καὶ ὄχι αὐτοὶ μὲ τὰς χεῖράς των. Ἐπάνω δὲ εἰς ὅλα, πρέπει νὰ ὑποσημειώσωμεν ὅτι οἱ ἐξουσιασταὶ διὰ τῶν ὁποίων προστάζουν οἱ κανόνες νὰ σωφρονίζονται οἱ ἄτακτοι, ἦσαν τότε εὐσεβεῖς καὶ πιστοί, καὶ ἀκολουθῶν δὲν ἦτο κίνδυνος νὰ θανατώσουν, ἢ ἄλλο τι ἄτοπον νὰ κάμουν εἰς τοὺς παρ' αὐτῶν σωφρονιζομένους. Τώρα δὲ εἰς τοὺς ἐδικούς μας χρόνους, ἐπειδὴ οἱ ἐξωτερικοὶ εἶναι ἄπιστοι καὶ ἀσεβεῖς, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παραδίδονται ἀπὸ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς εἰς τὰς χεῖράς των οἱ ἄτακτοῦντες. Κίνδυνος γὰρ ἀκολουθεῖ καὶ φόβος, ἕνα μὲν μήπως παραλαμβάνοντες τοιοῦτους οἱ ἐξουσιασταὶ αὐτοὶ εἰς τὰς χεῖράς των, ἀντὶ νὰ τοὺς παιδεύουν διὰ σωφρονισμόν μόνον, τοὺς θανατώσουν ὀλόγιστα (καθὼς τοῦτο ἐμπράκτως πολλὰκις, καὶ εἰς πολλὰς ἐπαρχίας ἠκρολύθησι), καὶ ἀκολουθῶν πέσουν οἱ παραδόντες αὐτοὺς ἱερωμένοι, εἰς φρόνον ἀκούσιον, ὅστις εἶναι καθαιρετικὸς τοῦ βαθμοῦ των, κατὰ τὸν ζς'. Ἀπεστολικὸν, καὶ ἄλλο δὲ, διατὶ ἐνδέχεται νὰ ἀπιστήσουν ἀπὸ τὸν φόβόν τούς οἱ τοιοῦτοι ἄτακτοι παραδιδόμενοι εἰς τὴν ἀσεβείαν, καθὼς καὶ πλειστάκις γίνεται. Καὶ ἀγχαλὰ εὐρίσκομεν τινὰς ἀγίους κτυπήσαντας διὰ σωφρονισμόν ὡσάν τὸν ἅγιον Παχώμιον ὁποῦ ἐκτύπησε τὸν μαθητὴν του Σιλβανόν, καὶ τὸν Ἐλεθμόνα Ἰωάννην, κτυπήσαντα τὸν μοναχόν ὁποῦ ἐπεριπάτει εἰς τὸ παζάρι μὲ τὴν κόρην, καὶ τὸν θεῖον Βενέδικτον κτυπήσαντα ἕνα του μαθητὴν μὲ τὴν ράβδον του (Βύεργ. σελ. 363) ὁμοίως τὰ τοιαῦτα σπάνια ὄντα, νόμος τῆς Ἐκκλησίας οὐ γίνονται, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, καὶ τὸ παρὰ κανόνας οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα κατὰ τοὺς νομικοὺς.

(1) Οἱ δικαίως καὶ ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς καθαιρεθέντες κληρικοί ὑπὸ συνόδου τελείας (δηλ. πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Μητροπολίτου), δὲν ἔμποροῦν πλέον νὰ κάμωσιν Ἐκκλητικόν, ἦτο: νὰ θεωρήσουν τὴν κρίσιν των εἰς μεγαλύτερον Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἐπειδὴ εἰς τοὺς τοιοῦτους δὲν δίδεται πλέον χώρα ἀπολογίας, ἢ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως εἰς ἄλλην σύνοδον, κατὰ τὸν δ'. καὶ ιε'. τῆς Ἀντιοχείας. Εἰ δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, καθὼς καὶ εἶναι, λοιπὸν ἢ τῆς ἐκκλήτου βοήθεια δὲν δίδεται εἰς κἀθε ἕνα ὁποῦ καταδικασθῆ, καθὼς οὐκ ὀρθῶς λέγει ὁ Βαλασαμὼν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ιβ'. κανόνος τῆς Ἀντιοχείας, οὔτε πᾶσα ὑπόθεσις ἔμπορεῖ νὰ ἐκκαλεσθῆ εἰς ἀνώτερον κριτήριον. Διότι οὔτε ἢ τῶν αἰρετῶν κριτῶν ἀπόφασις εἰς ἄλλο ἀνάγεται δικαστήριον, κατὰ τὸν ρθ'. καὶ ρμ'. Καρθαγένης, οὔτε ἐ-

κείνου τοῦ Κληρικοῦ, ὁποῦ ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν ἐδικὴν του παροικίαν καὶ Ἐκκλησίαν, ἢ καθάρσει, ἢ μετὰ παραίνεσιν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου γενομένη, χώραν ἔχει τοῦ λοιποῦ ἀπολογίας, κατὰ τὸν ρ'. Ἀντιοχείας οὔτε ἐκείνου ὁποῦ ἀφήσῃ μὲν τὴν μεγαλύτεραν σύνοδον, τρίτη δὲ εἰς τὸν βασιλείαν, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς αὐτῆς. Ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι, κατὰ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου (τίτλ. θ'. κεφάλ. ς'.) οὔτε ἢ κρίσις τοῦ Ἐπαρχοῦ τῶν πραιτωρίων, καὶ τῆς πόλεως, εἰς Ἐκκλητικὸν ὑπόκειται, οὔτε ἢ τοῦ βασιλείως καὶ τῆς συγκλήτου, οὔτε ἢ τοῦ Πατριάρχου, (καὶ ὅρα περὶ τούτου τὴν α'. ὑποσημείωσιν τοῦ προλόγου τῆς α'.) ἀλλ' οὔτε κατὰ τὸν Ἀρμενιόπουλον (βιβλίον α'. τίτλ. δ'.) δύναται νὰ ἀναβιδάσῃ τὴν κρίσιν του εἰς μείζον δικαστήριον ἐκείνος, ὁποῦ καθ' οἰονδήποτε τρόπον εὐχριστηθῆ καὶ σιωπήσῃ, ὅταν ἐγένετο ἢ ἀπόφασις τῆς κρίσεως του. Ἐκ τῶν εἰρημένων τούτων λοιπὸν συμπεραίνεται, ὅτι εἶναι νόθος ὁ κανὼν ἐκείνος, τὸν ὁποῖον, κατὰ μὲν τοῦ Ἀθανασίου ἐπρότειναν οἱ Ἀρειανοί, κατὰ δὲ τοῦ Χρυσοστόμου ἐπρότειναν ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἔχει δὲ οὕτως « Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, δικαίως, ἢ ἀδίκως καθαιρεθεὶς, ἂν αὐτὸς ἀπὸ λόγου του ἤθελεν ἐπαναλάβῃ τὴν Ἐκκλησίαν του πρὸ τοῦ νὰ γείνη σύνοδος, εἰς αὐτὸν δὲν δίδεται πλέον τόπος ἀπολογίας εἰς ἄλλην σύνοδον. » Φανερὸν γὰρ εἶναι, ὅτι ὁ τοιοῦτος κανὼν, οὐ διαστὲλλει ἀναμίσειν δικαίου καὶ ἀδίκου, ἀλλ' ἐπίσης καὶ τοὺς δύο καταδικάζει εἰς τὴν αὐτὴν ποινήν καὶ καταδίκην καὶ διὰ τοῦτο ἐναντιόναται μὲν εἰς τὴν θείαν Γραφήν, ἣτις δὲν θέλει νὰ παιδεύεται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβὴς (Γενέσι. ιη'.) ἐναντιόναται δὲ πάλιν καὶ εἰς τὸν ιδ'. τῆς Σαρδικῆς, καθ' ὃ, οὗτος μὲν λέγει ὅτι ὁ ἀδίκως καθαιρεθεὶς, καὶ πρὸ τῆς συνόδου ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του, νὰ μὴ ἔχη εἰς τὸ ἐξῆς τόπον ἀπολογίας. Ὁ δὲ τῆς Σαρδικῆς μὲ πικρότερα μόνον καὶ βαρύτερα λόγια σωφρονίζων τὸν τοιοῦτον, δὲν λέγει, ὅτι νὰ μὴ εὐρίσκῃ τόπον ἀπολογίας εἰς ἄλλην σύνοδον. Ὅθεν ὁ κανὼν οὗτος, ἐπειδὴ καὶ συνετίθη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ οὐκ ὀρθὰ λέγει, ἠθετήθη ἀπὸ τὴν ἐν Σαρδικῇ.

(2) Ἦθελε δὲ ἀπορήσῃ τις, ἂν ἢ χειροτονία, τὸ βάπτισμα, ὁ ἀγιασμὸς καὶ τὰ ἄλλα, ὁποῦ ἤθελεν τολμήσουν οἱ δικαίως καὶ διὰ ἐγκλήματα φανερά ὑπὸ συνόδου καθαιρεθέντες, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλης ἐκκλήτου βοήθειαν μὴ ἔχοντες, ἔχουν τάχα τὸ κύρος καὶ τὴν ὑπόστασιν, ἢ εἶναι ἄκυρα παντελῶς, ἀνυπόστατα καὶ ὡσάν νὰ μὴ ἔγιναν τελείως, καὶ διὰ τοῦτο χρειάζονται νὰ γένουν ἐξ ὑπαρχῆς ἀπὸ ἱερέα μὴ καθηρημένον; Φαίνεται ὅτι κατὰ τινὰς, εἶναι ἄκυρα καὶ ἀνύπαρκτα παντελῶς, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι χρεῖα νὰ γένουν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ὡσάν νὰ μὴ ἔγιναν τελείως πρότερον. Διατὶ, ἂν αἱ χειροτονίαι καὶ ἄλλαι ἱεροτελεστείαι, ὁποῦ ἤθελε κάμῃ παρ' ἐνορίαν κἀνένας Ἐπίσκοπος, ἦναι ἄκυραις κατὰ τὸν ιγ'. τῆς Ἀν-

νου,) οί τοιοῦτοι, λέγω, ἄς ἀφορίζωνται παντελῶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ἐνα μὲν, διὰ τὴν ἄκραν τόλμην καὶ ἀδιαντροπίαν τους, ἄλλο δὲ, διατὶ εἰς τοὺς ἱερωμένους, μετὰ τὴν καθαιρέσιν, ἄλλη κανονικὴ παιδεία δὲν μένει πάρεξ τὸ νὰ ἀφορισθῶν παντελῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ τοῦτο δικαίως. Διότι ἀνίσως, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς Σαρδικῆς, ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν καθαιρεθῆ δικαίως, ἤθελεν ἀποτολήσῃ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ τοῦ κλήρου, πρὸ συνοδικῆς ἄλλης κρίσεως, πρέπει νὰ σωφρονίζεσθαι μὲ πικρὰ καὶ αὐστηρὰ λόγια. Ἀνίσως, κατὰ τὸν ε'. τῆς α'. ἐκεῖνος ὁποῦ γένῃ ἀποσυναγάωγος, ὄχι ἀπὸ δικαιοσύνην, ἀλλὰ ἀπὸ κάποιαν μικροψυχίαν καὶ φιλονεικίαν τοῦ Ἐπισκόπου του, οὐδὲ αὐτὸς δύναται νὰ μεταχειρισθῆ τι ἱερατικὸν πρὸ συνοδικῆς ἐξετάσεως, πῶσω μᾶλλον δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ τι τῆς ἱερωσύνης, ὁ δικαίως, διὰ ἁμαρτήματα καθαιρεθεὶς φανερά; Καὶ ἂν ὁ μέγας Βασίλειος τὸν ἀργηθέντα ὑπ' αὐτοῦ μόνον, Γρηγόριον, φοβερίζῃ, ὅτι θέλει τὸν καταδικάσει εἰς τὸ ἀνάθεμα, ἂν τολήσῃ νὰ ἐνεργήσῃ τι πρὸ τῆς διορθώσεώς του, πῶς δὲν πρέπει νὰ ἐκκοπῆ τελείως ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὁ δικαίως καὶ διὰ φανερά ἁμαρτήματα καθαιρεθεὶς, μετὰ δὲ τὴν καθαιρέσιν τολήσῃ νὰ μεταχειρισθῆ κἀνένα ἱερατικόν;

τιοχίας, πῶσω μᾶλλον τὰ τοληθέντα ἔργα τοῦ δικαίως καὶ νομίμως καθαιρεθέντος εἶναι ἄκυρα καὶ ἀνύπαρκτα; Εἰ δὲ καὶ εἰπῆ τις ὅτι κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον (ὁμιλ. β'. τῆς β'. πρὸς Τιμόθεον, καὶ ια'. τῆς πρὸς Θεσσαλ. α'. καὶ η'. τῆς πρὸς Κορινθ. α.) ἡ χάρις μὴ πάντας χειροτονούσα, διὰ πάντων ὁμῶς καὶ αὐτῶν τῶν ἀναξίων ἐνεργεῖ: καὶ ἀποκρινόμεθα ὅτι καὶ διὰ πάντων ἐνεργεῖ τῶν ἀκαθαιρέτων, ἀλλ' ὄχι καὶ διὰ τῶν καθηρημένων καὶ ἀποχειροτονηθέντων. Πῶσω μᾶλλον διὰ τὰ τοληθέντα ἔργα τοῦ δικαίως καὶ διὰ φανερά ἁμαρτήματα καθηρημένου, ὅτι δέονται νὰ γένουν πάλιν ὡς μὴ ὄντα ὅλως. Διατὶ αἱ ἱεροτελεστῆαι ὁποῦ τολήσῃ νὰ κάμῃ ὁ μὴ δικαίως καθαιρεθεὶς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ ἄλλην μεγαλύτεραν σύνοδον ἀθωωθείς, δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ εἰπῆ ὅτι χρειαζοῦται καὶ αὐταὶ νὰ γένουν δεύτερον, ὡς ἀνύπαρκται καὶ μὴ οὔσαι. Ἐπειδὴ ἂν ἦτο ἔτσι, ἔπρεπεν ὁ καθαιρεθεὶς αὐτὸς, ὅταν ἀθωόνετο, καὶ νὰ ἀναχειροτονηθῆ δεύτερον. Ἀλλαμὴν, κατὰ τὸν νς'. τῆς Καρθαγένης ἐμποδίζοντα τὰς ἀναχειροτονήσεις, αὐτὸς δὲν δευτεροχειροτονήθη, λοιπὸν εἶχε τὴν δύναμιν τῆς ἱερωσύνης (εἰ καὶ τὴν ἐνέργειαν δὲν εἶχαν ὑπὸ τῆς καθαιρέσεως) ὅθεν καὶ τὰ τοληθέντα παρ' αὐτοῦ ἔργα δὲν πρέπει νὰ ἀναδευτερόνωνται. Ὁ μὲν γὰρ δικαίως καθαιρεθεὶς, καὶ ἐσωτερικῶς ἀπὸ λόγου του διὰ τὴν ἀναξιοτήτά του, καὶ ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὴν σύνοδον, ἔχασε τὴν ἐνέργειαν τῆς ἱερωσύνης. Ὁ δὲ ἀδίκως καθαιρεθεὶς, μόνον ἐξωτερικῶς, καὶ οὐχὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐστερήθη τὸ Φνεργεῖν. ἠμπορεῖ δὲ νὰ παρομοιωθῆ, ὡς λέγουσὶ τινες, ὁ μὲν δικαίως καθαιρεθεὶς, μὲ ἓνα τεχνίτην, τοῦ ὁποῦ καὶ τὰ χεῖρια ἔγιναν κολλὰ ἀπὸ λόγου των, καὶ νὰ πιᾶσιν δὲν ἠμποροῦν, καὶ τὰ ὄργανα τῆς τέχνης του ἐπῆραν. Ὅθεν, καὶ ἂν τὰ χεῖρά του, θετίον, κινῆ, εἰς μάτην τὰ κινεῖ, καὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν γινόμενον ἔργον φαίνεται μὲν νὰ ἦναι, ἀλλὰ τῆ ἀληθείᾳ δὲν εἶναι, τόσον διὰ τὴν κολλότητά των, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ὀργάνων. Ὁ δὲ ἀδίκως καθαιρεθεὶς παρομοιάζει μὲ τὸν τεχνίτην, ὁποῦ ἔχει μὲν τὰ χεῖρα γερά, δὲν ἔχει ὁμῶς καὶ τῆς τέχνης τὰ ὄργανα. Δι' ὅ καὶ ὅταν αὐτὰ τοῦ δοθοῦν πάλιν, δύναται νὰ τὰ πιᾶσῃ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν τέχνην του. Εἰ δὲ καὶ πρὶν τοῦ δοθοῦν, αὐτὸς ἀπὸ λόγου του πᾶ πιᾶσῃ πάλιν, δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν τέχνην, καὶ τὸ ἔργον του εἶναι ἔργον τῆ ἀληθείᾳ. Ὁ δὲ κολλῶς ὤν, ἦτοι ὁ δικαίως καθαιρεθεὶς, οὔτε πρὶν τοῦ δοθοῦν, οὔτε ἀφ' οὔ τοῦ δοθοῦν τὰ ὄργανα, ἠμπορεῖ νὰ τὰ πιᾶσῃ καὶ νὰ κάμῃ τι ἀποτέλεσμα μὲ αὐτὰ. Εἰ δὲ καὶ εἰπῆ τινὰς ὅτι δὲν πρέπει νὰ δευτερωθῶν αἱ χειροτονίαι καὶ τὰ βαπτίσματα τοῦ δικαίως καθηρημένου, διὰ τί ὁ κανὼν ἐμποδίζει τὰς δευτερώσεις τοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν χειροτονιῶν, ἄς μάθῃ ὅτι ἐμποδίζει ναί, τὰς δευτερώσεις τῶν ὄντων βαπτισμάτων καὶ χειροτονιῶν, ὄχι καὶ τῶν μὴ ὄντων, ὁποῖά εἰσι τὰ παρὰ τῶν δικαίως καθαιρεθέντων γινόμενα. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ γ'. κανόνι λέγει, ὅτι ὁ

καὶ καθαιρεθεὶς Διάκονος διαρκῆ ἔχει τὴν δίκην τῆς καθαιρέσεως, καὶ ἀπλῶς ἅπαντες οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοί τοῦ βαθμοῦ κατάγονται φησὶν, ἐν τῷ λβ'. αὐτοῦ κανόνι, καὶ οὐκ ἀποδίδεται πλέον εἰς αὐτοὺς ὁ κλῆρος καὶ ἡ ἱερωσύνη. Εἰ δὲ οὐκ ἀποδίδεται, δῆλον ὅτι καὶ αἱ ἱεροπραξίαι ὁποῦ ἤθελεν κάμῃ, λογίζονται ὡσὰν νὰ ἔγιναν καὶ ἀπὸ λαϊκούς, εἰς τῶν ὁποῦ τὸν τόπον αὐτοὶ ἐπερρίφθησαν. Ὁ δὲ Μανουὴλ ὁ Μαλαξὸς ὁ Νοτάριος εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν κανόνων ὁποῦ ἔκαμε κατὰ τὰ ἀφξζ'. ἐν κεφ. λ'. λέγει, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως ὤρισεν, ὅσοι ἐχειροτονήθησαν ἀπὸ καθηρημένους Ἀρχιερεῖς εἰ μὲν ἤξευραν τὴν αὐτῶν καθαιρέσιν, νὰ ἦναι καθηρημένοι καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ μὴ δευτεροχειροτονῶνται: εἰ δὲ καὶ δὲν ἤξευραν, νὰ δευτεροχειροτονῶνται ἀπὸ ἀκαθαιρέτους. Καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης λέγει, πῶς ὁ καθηρημένος ἱερεὺς δὲν κάμνει κἀνένα ἔργον ἱερατικόν, ἀλλὰ κοσμικὸς εἶναι καθὼς τὸ πρότερον, καὶ χάριν ἀγίου Πνεύματος δὲν ἔχει, διατὶ ἐπάρθη ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ἂν δώσῃ εἰς τινα ἱερωσύνην, ἐκεῖνος ἱερεὺς δὲν εἶναι. Τούτων οὕτω λεγομένων, ἐμοὶ γοῦν ἀμφίβολα τὰ ρηθέντα λογίζεται, καὶ τί νὰ εἰπῶ ἀποφαντικῶς δὲν ἤξεύρω, ἐπειδὴ οὔτε ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς, οὔτε ὁ δ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, λέγουσιν τί περὶ τούτων. Πότερον, αἱ παρὰ τῶν δικαίως καθηρημένων ἱεροπραξίαι τοληθεῖσαι, ὡς μὴ οὔσαι λογίζονται, καθὼς καὶ αἱ παρὰ τῶν αἰρετικῶν, κατὰ τὸν μς'. Ἀποστολικόν, ἢ ὡς οὔσαι: μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, διατὶ βλέπω τὸν ς'. τῆς δ'. οἰκουμεικῆς νὰ λέγῃ ἄκυρον τὴν χειροτονίαν τοῦ ἀπολύτως χειροτονηθέντος, οὐχὶ ὡς ἀνύπαρκτον καὶ ἀνυπόστατον, οὔτε διατὶ εἶναι ἀνύπαρκτα, καὶ ὡς μὴ ὄντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθησόμενα μυστήρια, ἀλλ' ὡς ἀργὴν μένειν, καὶ καὶ μὴ εἰς ἐνέργειαν καὶ πρᾶξιν βαλλομένην, καὶ ὄχι διὰ ἄλλο, εἰμὴ διὰ ἀτιμίαν καὶ ὕβριν τοῦ χειροτονησαντος. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὁμοια ἐκ τῶν ὁμοίων πρέπει νὰ συμπεραίνωνται καὶ νὰ κρίνωνται: λοιπὸν καὶ τὰ ἄκυρα ὑποῦ διορίζει ὁ ιγ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, πρέπει νὰ νοηθῶν καὶ νὰ ἐκληφθῶν, καθὼς ἡ δ'. σύνοδος τὰ ἐνόησε καὶ τὰ ἐξέλαθε, καὶ ὅχι καθὼς οἱ ἀνωτέρω τὰ ἐννοοῦσι καὶ τὰ ἐκλαμβάνουσιν. Ὅρα δὲ καὶ ἐν τῷ β'. τῶν Πρακτικῶν σελ. 993. Σύνοδον ὀλόκληρον ἐν Κωνσταντινουπόλει συναχθεῖσαν ἐπὶ βασιλείᾳ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Ὁξείτου ἐν ἔτει 1143, ἣτις κατηγορεῖ τὸν Λεόντιον, διατὶ ἰθάπτισε δεύτερον τὸν ὑπὸ ἱερέως καθηρημένου ἐπὶ φανεροῖς ἐγκλήμασι βαπτισθέντα, μὲ τὸ νὰ ἐνόμισε πῶς δὲν εἶναι τέλειον τὸ ὑπὸ καθηρημένου γεγονὸς βάπτισμα. Ἀλλὰ καὶ Ἰωσήφ ὁ Βρούνιος ἐν τῇ πρὸς Νικήταν ἐπιστολῇ λέγει, ὅτι εἶναι ἅγια καὶ τέλεια τὰ παρὰ τῶν καθηρημένων τοληθέντα. Ἀπὸ τοῦτο συνομολογεῖ καὶ ὁ σοφὸς Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις ἐν ταῖς Κριτικαῖς ἐπιστάσεσι τῆς τοῦ Νεοφύτου γραμματικῆς, φέρων συνηγάρων Νικόλαον τὸν Καββάσιαν.

Συμφωνία.

«Λέγει δὲ καὶ ὁ λζ'. τῆς ἐν Καρθαγέν. ὅτι αὐτὸς ἑαυτὸν καταδικάζει ὁ Ἐπίσκοπος ἐκείνος, ἢ οἰοσθήποτε κληρικὸς, ὁ ὅποιος, ἀφ' οὗ γένη ἀκοινωνήτος, πρὸ τοῦ νὰ κριθῆ, ἀποτολήσῃ νὰ συγκοινωνήσῃ μετ' ἄλλους. Ὁ δὲ τὸν καταδικασθέντα εἰς ἐγκλημα ἐκδικῶν, νὰ ζημιούται, καὶ τῆς τιμῆς νὰ ἐκπίπτῃ, κατὰ τὸν ο.α. τῆς αὐτῆς Καρθαγέν. Ὁ δὲ καταδικασθεὶς δικαίως ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ ἐν ἄλλοις τόποις μὴ εἰρνεύων, καὶ ἐκεῖ πρέπει νὰ κατατρέχεται κατὰ τὸν οδ'. τῆς αὐτῆς. Ὁ δὲ ζ'. τοῦ Ἡρακλείας Νικήτα, θέλει νὰ διώκῃται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ὅποιος ἱερουργήσῃ, ἀφ' οὗ κανονικῶς καθαιρεθῆ, ἕως νὰ μετανοήσῃ, καθὼς οἱ λαϊκοὶ, καὶ νὰ λάβῃ τὸ ἐπιτίμιον εἰς τὴν τάξιν τῶν μετανοούντων. Ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος, ἐν βιβλίῳ γ'. Βασιλικῶν, τίτλ. α'. κεφ. α', οὕτω διορίζει. Ἐὰν ὁ καθαιρεθεὶς ὑπὸ τῆς συνόδου Ἐπίσκοπος ἤθελε προξενήσῃ ταραχὴν, διὰ νὰ λάβῃ πάλιν τὴν Ἐπισκοπὴν του, πρέπει νὰ διώκῃται μακρὰν ἀπὸ αὐτὴν ρ'. μίλια, καὶ μῆτε εἰς τὸν Βασιλέα νὰ πηγαίῃ. Ἐκεῖνοι δὲ ὅπου τὸν διαφεντεύωσι, νὰ πίπτωσιν ὑπὸ παιδείαν. Λέγει ὁμοίως ὁ θεὸς Χρυσόστομος (λόγ. γ'. περὶ ἱερωσύν.). ὅτι ὅποιος καθαιρεθῆ διὰ φθόνον, ἢ ἄλλην ἄδικον αἰτίαν, αὐτὸς εἰς μὲν τὸν ἑαυτὸν του προξενεὶ μισθὸν μεγαλῆτερον ἀπὸ τὸν τῆς ἱερωσύνης· ὅθεν καὶ πρέπει νὰ χαίρῃ, καὶ ὄχι νὰ λυπῆται· εἰς δὲ τοὺς ἀδίκοις αὐτὸν καθήραντας, προξενεὶ κόλασιν.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατῆς γένοιτο, ἢ Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος, καθαιρείσθω, καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασιν καὶ τῆς κοινωσίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. (1)

Ἑρμηνεία.

Εἰς μὲν τὸν κέ. κανόνα τοὺς εἶπον οἱ Θεοὶ Ἀπόστολοι, ὅτι οὐκ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό. Εἰς δὲ τὸν παρόντα κανόνα, μετὰ διπλὴν παιδείαν παιδεύουσι τοὺς χειροτονουμένους μετ' ἀργύρια, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας, λέγοντες οὕτω· Ὅποιος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, λάβῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης μετ' ἄσπρα, ἃς καθαιρεταὶ καὶ αὐτὸς ὅπου ἐχειροτονήθῃ, καὶ ἐκεῖνος ὅπου τὸν ἐχειροτόνησῃ, καὶ ἃς ἀφορίζεται παντελῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσευχὴν τῶν πιστῶν, καθὼς ἀφωρίσθη καὶ ὁ Σίμων ὁ μάγος ἀπὸ ἐμένα τὸν Πέτρον. Διότι βαρύτερον ἁμάρτημα καὶ χειρότερον δὲν ἔμπορεῖ νὰ εὑρεθῆ, ὡσάν τὸ νὰ πωλῆ τινὰς καὶ νὰ ἀγοράσῃ τὴν ἀπόλητον καὶ ἀνεξαγόραστον χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Ταράσιος γράφωντας πρὸς τὸν Ρώμης Ἀδριανὸν, ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ χειροτονοῦντες μετ' ἄσπρα εἶναι πλέον δυσσεβέστεροι ἀπὸ τὸν πνευματομάχον Μακεδόνην· ὡσάν ὅπου, ἐκεῖνος μὲν, ἐφλυάρει, πῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι δοῦλον καὶ κτίσμα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, οἱ δὲ χειροτονοῦντες μετ' ἄσπρα, δοῦλον ἐδικόν τοὺς φαίνονται πῶς κάμνουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, πωλοῦντες αὐτὸ ὡς δοῦλον εἰς τοὺς δίδοντας τὰ χρήματα, καὶ οἱ χειροτονούμενοι ὁμοίως ὡς δοῦλον αὐτὸ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀγοράζουσι. Καὶ καθὼς ὁ προδότης Ἰούδας τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐπώλησεν· ἔτσι καὶ αὐτοὶ διὰ τῶν ἀργυρίων πωλοῦσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πλὴν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ταρασίου, φαίνεται ὅτι ὁ θεὸς Χρυσόστομος σὺν τῇ περὶ αὐτὸν συνόδῳ, ἕκαμαν συγκυτάβασιν καὶ ἐσυγχώρησαν νὰ μεταλαμβάνουν μέσα εἰς τὸ βῆμα, ὅσοι ἔδωκαν ἄσπρα εἰς τὸν Ἀντωνῖνον Ἐπίσκοπον, καὶ ἐχειροτονήθησαν. (2)

(1) Ἐν ἄλλοις γράφεται ὑπὸ τοῦ Πέτρου.

(2) Ὁ δὲ Πάπας Γρηγόριος γράφων πρὸς τὸν Ρῆγαν Κάρολον λέγει, ὅτι «οἱ Σιμωνιακοὶ εἶναι οἱ μέγιστοι πάντων τῶν αἰρετικῶν.» (σελ. 323 τοῦ τόμ. τῆς Ἀγάπ.), καὶ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος λέγει, ὅτι «ἡ Σιμωνία εἶναι αἴτιον, δι' ἧς οἱ Χριστιανοὶ περιέπεσαν ταῖς ἐκ τῶν ἀθέων βαρβάρων συμφοραῖς, ὅτι μέγιστον τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ δυσσέβημα πάνδεινον, καὶ ὅτι ἐστὶν αἵρεσις περὶ τὸ πρῶτον τῆς πίστεως ἄρθρον.» (σελ. 207 τοῦ αὐτοῦ τόμ.) Ὁ δὲ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος λέγει· «Πᾶς οὖν, ὅστις ἱερωσύνην ἐκπρίεται, Καίσαφας Χριστοκτόνος ἐβρίσκειται. Ἄ γὰρ ἔργους πιστευθῆναι οὐ δύναται, ταῦτα δόγμασιν ἀσεβείας πορίζεται.» (ἐπιστολ. τιε'.) Διὰ ταῦτα λοιπὸν πάντα πρέπει νὰ καταργηθῶν τὸν χρυσόβουλον τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὅπου διατάσσει, ὅτι «πρέπει νὰ πέρνῃ ὁ χειροτονῶν Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τοὺς χειροτονουμένους ἱερεῖς φλωρία ἑπτὰ, ἕνα ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστην, τρία ἀπὸ τὸν Διάκονον καὶ τρία ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον, ὅσον καὶ τὰ συνοδικὰ ψηφίσματα Μιχαὴλ καὶ Νικολάου τῶν Πατριαρχῶν, τὰ ἐπικυροῦντα τὸ ἄνωθεν χρυσόβουλον, ἐπειδὴ ἐναντιώνονται φανερὰ εἰς τοὺς Ἀποστολικούς, Συνοδικούς καὶ Πατρικούς κανόνας. Οἱ δὲ τοῖς κανόσιν ἐναντιούμε-

νοι πολιτικοὶ νόμοι, νόμοι ἄκυροί εἰσι· καὶ ὅρα σελ. ιη'. ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βίβλου.» Λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος ὅτι «οὐ συμφερόντως εἰσφέρουσι πολλάκις τοὺς νόμους οἱ Βασιλεῖς (ὁμίλ. ς'. εἰς τοὺς ἀνδριάντας)· ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι καὶ αὐτοὶ πάλιν οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἀναίρουσι τὸ ρηθὲν Χρυσόβουλλον. Ἡ γὰρ ρκγ'. τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαρά, κειμένη ἐν βιβλίῳ γ'. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. α'. κεφ. θ'. θεσπίζει νὰ φυλάττηται περισσότερῶν ἀπὸ ὅλα ἢ προσταγῇ αὐτῇ, τὸ νὰ μὴ χειροτονηθῇ δηλ. τινὰς μετ' ὄσιν χρυσοῦ, ἢ ἄλλων τινῶν παγμάτων καὶ εἰδῶν· εἰ δὲ καὶ γένη τοῦτο, τὸσον ἐκεῖνοι, ὅπου δίδουσιν, ὅσον καὶ ἐκεῖνοι, ὅπου λαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἐμβαλίνουσιν εἰς τὰς δόσεις ταύτας μεσῆται, μόνοι τοὺς καταδικάζουσι τὸν ἑαυτὸν τοὺς, κατὰ τὰς θείας Γραφὰς καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, καθαιρούμενοι ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην καὶ τὴν τοῦ κλήρου τιμὴν. Τὰ δὲ ἄσπρα ὅπου δοθοῦν εἰς χειροτονίαν, νὰ δίδωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἐπαρχίαν ἐκείνην τῆς ὁποίας ἠθέλησαν νὰ ἀγοράσουσιν τὴν προστασίαν. Ὁ δὲ μεσιτεύων ἢ διαφεντεύων τὰς τοιαύτας χειροτονίας, προστάζει νὰ εἰδῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην διπλᾶ ἀπὸ ὅσα ἔδωκαν οἱ χειροτονηθέντες πρὸς τοὺς χειροτονήσαντας.

Συμφωνία.

«Ὅχι δὲ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, ἀλλὰ καὶ οἱ Ὑπο-
 »διάκονοι, καὶ Ἀναγνώσται, καὶ Ψάλται, ἕως οἰκονόμου, καὶ ἐκδίκου, καὶ προσμοναρίου, ὅλοι, λέγω, κοινῶς ἐπὶ
 »χρήμασι χειροθετούμενοι, καθαιροῦνται κατὰ τὸν β'. τῆς δ'. κατὰ δὲ τὴν ἐπιστολὴν Γενναδίου, καὶ τῆ κατάρρα
 »τοῦ ἀναθέματος ὑποβάλλονται. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι γένουσι μεσίται εἰς τὰς τοιαύτας διὰ χρημάτων χειροθεσίας,
 »κληρικοὶ μὲν ὄντες, καθαιροῦνται, λαϊκοὶ δὲ, ἢ μονάζοντες, ἀναθεματίζονται, κατὰ τὸν ἴδιον β'. τῆς δ'. συνό-
 »δου κανόνα. Καὶ ὁ κβ'. τῆς ε'. καθαιρεῖ τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους τε καὶ χειροτονήσαντας, Ἐπισκό-
 »πους, καὶ κληρικούς. Ὁ δὲ ε. τῆς ζ'. εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν καταβιβάζει τοῦ οἰκείου τάγματος τοὺς ἐγκαυ-
 »χωμένους μὲν ὅτι διὰ χρημάτων συνηρηθήθησαν εἰς τὸ τάγμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὀνειδίζοντες δὲ τοὺς ἄλ-
 »λους, ὅτι χωρὶς δόσεως χρημάτων ἐτάχθησαν μετὰ τοὺς κληρικούς. Ἐκφέρει δὲ αὐτολεξεί καὶ τὸν παρόντα Ἀπο-
 »στολικὸν, καὶ τὸν β'. τῆς δ'. Ἀλλὰ καὶ ὁ ιθ'. τῆς αὐτῆς ζ'. προστάζει, μὴτε οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸ ἱερα-
 »τικὸν τάγμα, μὴτε εἰς τὸ μοναρχικόν, διὰ χρημάτων νὰ δέχωνται. Ὁ δὲ κγ'. τῆς ε'. προσθέτει, ὅτι νὰ κα-
 »θαίρωνται ὅσοι Ἐπίσκοποι, ἢ Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι ζητήσουν ἄσπρα, ἢ ἄλλο εἶδος ἀπὸ ἐκείνους, εἰς τοὺς
 »ὁποίους ἤθελαν μεταδώσουν τὰ θεῖα μυστήρια, χάριν τῆς μεταλήψεως. Ὁ δὲ δ'. τῆς ζ'. ἀφορίζει τὸν Ἐπίσκο-
 »πον ὅπου ἀφορίσῃ τινὰ κληρικόν του, ἢ ἀργήσῃ, ἢ ναὸν Θεοῦ κλείσῃ, δι' ἀπαιτησὶν ἀργυρίου ἢ ἄλλου εἶδους τι-
 »νός. Ὅρα καὶ τὴν συγκατάθεσιν ὅπου μεταχειρίζεται ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τῶν σιμωνιακῶν εἰς τὴν γ'. ὑπό-
 »σημείωσιν τοῦ ζ'. αὐτοῦ κανόνος.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς ἐκκλησίας γένοιτο
 καθαιρέσθω, καὶ ἀφορίζεσθω. Καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες.

Τῆς δ'. β'. τῆς
 ζ'. γ'. ε'. τῆς
 Λαοδικ. ιγ'.

Ἑρμηνεία

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως μετὰ τὸν ἀνωτέρω διπλᾶ παιδεύει ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα, λέγων· Ὅποιος
 Ἐπίσκοπος ἤθελε μεταχειρισθῆ ἄρχοντας κοσμικοῦς, καὶ διὰ μεσιτείας αὐτῶν πάρῃ κάμμίαν Ἐπισκοπὴν ἢ Μη-
 τρόπολιν, ἢ καθαιρέσθω, καὶ ἢ ἀφορίζεται ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁμοίως καὶ ὅσοι ἤθελαν συκοινω-
 νήσουν μετὰ αὐτὸν κληρικοὶ, εἴτε οἱ χειροτονήσαντες αὐτὸν δηλαδὴ Ἀρχιερεῖς, εἴτε Πρεσβύτεροι, ἢ Διάκονοι, ἢ
 Ὑποδιάκονοι, ἢ Ἀναγνώσται, ὅλοι, λέγω, ἢ καθαιρῶνται ἀπὸ τὸν κληρὸν αὐτῶν, καὶ ἢ ἀφορίζονται.

Συμφωνία.

«Οἱ δὲ μεσιτεύσαντες αὐτοὶ ἄρχοντες, ὅχι μόνον ἀφορίζονται, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζονται ἀπὸ τὸν β. τῆς δ'.
 »ὡς εἴρηται. Καὶ μάλιστα ἂν ἡ χειροτονία αὐτῆ εἰς τὴν ὁποίαν ἐμεσίτευσαν, διὰ χρημάτων ἐγένετο. Ἐπειδὴ
 »κατὰ τὸν γ'. τῆς ζ'. δὲν πρέπει οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες νὰ ψηφίζουν Ἐπισκόπους, ἢ Πρεσβυτέρους, ἢ Διακόνους,
 »οὔτε οἱ ὄγλοι νὰ κάμνουν τὰς ἐκλογὰς τῶν ἱερωμένων, κατὰ τὸν ιγ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ (κατὰ προηγούμενον
 »τρόπον δηλαδὴ), ἀλλὰ οἱ ὁμοταγεῖς Ἐπίσκοποι καὶ Ἱερεῖς. Εἶπα κατὰ προηγούμενον τρόπον ὅτι, δὲν ψηφί-
 »ζουν οἱ λαϊκοὶ, ἐπειδὴ, κατὰ ἐπόμενον τρόπον. πρέπει νὰ ἐρωτῶνται καὶ αὐτοὶ ἂν συναινοῦσιν εἰς τὴν ψήφον, ἢ
 »ὅλοι, ἢ οἱ περισσότεροι (καὶ ὅρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ β'. Ἀποστολικοῦ κανόνος, καὶ τοῦ ε. τῆς ἐν Λαοδι-
 »κείᾳ), ἢ, διότι, ἂν αὐτοὶ ἔχουν νὰ ἀποδείξουν κατὰ τοῦ ὑποψηφίου κάμμίαν κατηγορίαν ἀληθῆ, πρέπει νὰ ἐμ-
 »ποδίζηται ἡ χειροτονία του, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ζά. Ἀποστολικοῦ, καὶ β'. ἂν καὶ αὐτοὶ δὲν συναινοῦσιν εἰς
 »τὴν ψήφον του, ἐνδέχεται νὰ μὴ δεχθοῦν τὸν Ἀρχιερέα ἐκεῖνον ὅπου ψηφίσῃ μόνῃ ἢ σύνοδος, καὶ ἐντεῦθεν νὰ
 »ἀκολουθήσῃ σύγχυσις καὶ διαίρεσις μεταξὺ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀγκαλὰ καὶ τὴν σήμερον δὲν
 »ἐνεργεῖται, οὔτε αὐτὴ ἢ κατὰ ἐπόμενον τρόπον ἐρώτησις τῶν λαϊκῶν καὶ συναίνεσις. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ζά.
 »Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΛΑ'.

«Εἴ τις Πρεσβύτερος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγει, καὶ θυ-
 »σιαστήριον ἕτερον πῆξῃ, μηδὲν κατεγνωκῶς τοῦ Ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ,
 »καθαίρεισθω, ὡς φίλαρχος. Τύραννος γάρ ἐστιν ὡσαύτως δε καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ, καὶ
 »ὅσοι ἂν αὐτῷ προσθῶνται, οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφορίζεσθωσαν». Ταῦτα δὲ μετὰ μίαν, καὶ δευ-
 »τέραν, καὶ τρίτην παρὰ κλησιν τοῦ Ἐπισκόπου, γινέσθω.

Τῆς δ'. ιη' τῆς
 ε'. λα. λδ'. τῆς
 α'. καὶ β'. ιγ'.
 ιδ'. ιε'. τῆς ἐν
 Γάγγρ. ε'. τῆς
 ἐν Ἀντιοχ. ε.
 τῆς ἐν Καρθ.
 ι. ιδ. εβ'.

Ἑρμηνεία.

Τάξις συνέχει καὶ τὰ οὐράνια, καὶ τὰ ἐπίγεια, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Πρέπει λοιπὸν ἡ εὐταξία, καὶ
 πανταχοῦ μὲν νὰ φυλάττηται ὡς συνεκτικὴ καὶ συστατικὴ, καὶ μάλιστα δὲ εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς, οἱ ὁποῖοι

E. Γ. Δ. Π. Ι. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἔχουν χρέος νὰ γνωρίζωσιν ὁ καθείς τὰ ἰδικὰ τῶν μέτρα, καὶ τὰ ὄρια τῆς οικείας τάξεως νὰ μὴ ὑπερβαίνουσιν· Ἄλλ' οἱ μὲν Πρεσβύτεροι, καὶ Διάκονοι, καὶ κληρικοὶ πάντες, νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸν ἰδικόν τους Ἐπίσκοπον· οἱ δὲ Ἐπίσκοποι, εἰς τὸν ἰδικόν τους Μητροπολίτην οἱ δὲ Μητροπολίται, εἰς τὸν ἑδικόν τους Πατριάρχην. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρῶν Ἀποστολικὸς κανὼν διορίζεται οὕτως· Ὅποιος Πρεσβύτερος ἤθελε καταφρονῆσαι τὸν ἑδικόν του Ἐπίσκοπον, καὶ χωρὶς νὰ γνωρίσῃ αὐτὸν πῶς σφάλει φανερά ἢ εἰς τὴν εὐσέβειαν, ἢ εἰς τὴν δικαιοσύνην ταῦτόν εἰπεῖν, χωρὶς νὰ γνωρίσῃ αὐτὸν πῶς εἶναι φανερά, ἢ αἵρετικὸς, ἢ ἀδικός, ἤθελε συμμαζῶνῃ κατ' ἴδιαν τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ κτίσας ἄλλην ἐκκλησίαν (1) ἤθελε λειτουργῆ εἰς αὐτὴν ξεχωριστὰ, χωρὶς τὴν ἀδειαν καὶ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου του (2), ὁ τοιοῦτος ὡς φιλάρχος, ἀς καθαιρῆται· ἐπειδὴ ὡς τύραννος μὲ βίαν καὶ τυραννίαν, ζητεῖ νὰ σφετερίσῃ τὴν ἀνήκουσαν ἐξουσίαν τοῦ Ἐπισκόπου του. Ἄλλὰ καὶ ὅσοι μὲν ἄλλοι κληρικοὶ συμφωνήσουν μὲ αὐτὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἀποστασίαν, ἀς καθαιρῶνται παρομοίως καὶ αὐτοί· ὅσοι δὲ λαϊκοὶ, ἀς ἀφορίζωνται. Ταῦτα ὁμῶς νὰ γίνωνται, ἀφ' οὗ ὁ Ἐπίσκοπος παρακινήσῃ μὲ γλυκὰ καὶ ἡμεράτητα τρεῖς φορὰς τοὺς ἀπ' αὐτοῦ χωρισθέντας νὰ λείψουν ἀπὸ τοιοῦτον κίνημα, καὶ αὐτοὶ σταθοῦν εἰς τὸ πείσμα τῶν. Ὅσοι δὲ χωρίζονται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους πρὸ συνοδικῆς ἐξετάσεως, δικτὶ αὐτὸς κηρύττει δημοσίᾳ κάμμιναν κακοδοξίαν καὶ κίρσιν, οἱ τοιοῦτοι, ὅχι μόνον εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐπιτίμια δὲν ὑπόκεινται, ἀλλὰ καὶ τὴν πρέπουσαν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους τιμὴν ἀξιώνονται, κατὰ τὸν ἰ. τῆς α'. καὶ β'.

Συμφωνία

Συμφωνῶν, καὶ σχεδὸν μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις ἀναφέρει τὸν Ἀποστολικόν, καὶ ὁ ἰ. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, τοῦτο μόνον προστιθεὶς, ὅτι, ἐὰν οἱ παρασυνάγωγοι αὐτοὶ ἱερωμένοι μετὰ τὴν καθίρσιν τῶν πάλιν ταράττωσι τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ σφραγίζωνται μὲ παιδείαν ἐξωτερικὴν (περὶ ἧς ὄρα τὴν α'. ὑποσημ. τοῦ κζ'. Ἀποστολικοῦ). Καὶ ὁ ἰ. τῆς δ'. καὶ λδ'. τῆς ς'. καθαιροῦσι τοὺς κληρικοὺς ὅπου κάμουςι συνωμοσίαν, καὶ φατρίαν κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου τῶν, καὶ τὸν συγκληρικῶν αὐτῶν. Ὁ δὲ ς'. καθαιρεῖ τοὺς βαπτίζοντας, ἢ λειτουργοῦντας εἰς εὐκτήριους

(1) Τὰ δὲ Πατριαρχικὰ σταυροπήγια τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἐκκλησιῶν, ὅπου εἰς διαφόρους Μητροπόλεις, καὶ Ἀρχιεπισκοπὰς, καὶ ἐπισκοπὰς οἰκοδομοῦνται, ταῦτα δὲν εἶναι θυσιαστήρια ἑστῆρα, οὔτε οἱ ταῦτα οἰκοδομοῦντες εἰς τὰ τοῦ παρόντος Ἀποστολικοῦ κανόνος ὑπόκεινται ἐπιτίμια, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ Μητροπόλεις, καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ εἰς τοὺς Πατριάρχας ἐμοιράσθησαν, καὶ οἱ Μητροπολίται πάντες, καὶ Ἀρχιεπίσκοποι ὑποκείμενοι ὄντες εἰς τὴν τῶν Πατριαρχῶν διοίκησιν κατὰ τὸν ς'. καὶ ζ'. τῆς α'. καὶ τὸν β'. καὶ γ'. τῆς β'. ἀναφέρουσιν ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τὸ ἐκείνων ὄνομα· διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων τούτων περίληψιν, δίκαιον ἔχουσιν οἱ Πατριάρχαι εἰς τὰς διαμοιρασθείσας αὐτῶν Μητροπόλεις, καὶ Ἀρχιεπισκοπὰς νὰ δίδωσι Σταυροπήγια, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν νὰ μνημονεύηται ἐν αὐτοῖς. Ἐπεὶ δὲ ἡ ὑπόθεσις περὶ Σταυροπηγίων ἐστὶν ἐνταῦθα, ὑποσημειοῦμεν τὸν περὶ τούτων ἐνταλῆ, καὶ διακεκριμένον λόγον, ὡς φαίνεται καθαρῶς εἰς τὴν 235 καὶ 236 σελ. τῆς Γιοῦρ. Γραικορωμ. Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ σιγγίλιον τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ οὕτω διορίζεται, ὅτι εἰς ἐκεῖνα μόνον τὰ Μοναστήρια, ἢ καθολικὰς Ἐκκλησίας, ἢ εὐκτήριους οἴκους, πρέπει νὰ μνημονεύηται τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου, εἰς τοῦ ὁποῦ τὰ θεμέλια ἐβάλλθη. Πατριαρχικὸν Σταυροπήγιον, ἦτοι Σταυρὸς παρὰ τοῦ Πατριάρχου ἀποσταλῆς, καὶ οὕτως ἐπάνω εἰς τὸν Πατριαρχικὸν αὐτὸν Σταυρὸν ἐκτίσθησαν. Εἰς τὰ τοιαῦτα γὰρ κάμμία μετοχὴ δὲν εἶναι εἰς τὸν κατὰ τὸν ἄρχιερέα μῆτε ἀπὸ τὰς ἱεροπραξίας, μῆτε ἀπὸ Ἠγουμένου σφραγίδα, μῆτε ἀπὸ σφραγιδῶν ψυχικῶν ἀνάκρισιν, ἕως ὅπου μῆτε αὐτὰ τὰ κανονικὰ δύναται νὰ ζητῆ ἀπὸ τοὺς ἐν αὐτοῖς· διότι ὅλοι οἱ ἱερωμένοι, ὅπου εἰς τὰ τοιαῦτα Μοναστήρια, καὶ Ἐκκλησίας, καὶ εὐκτήρια, εὐρίσκονται, εἶναι καὶ ὀνομάζονται Πατριαρχικοὶ, καὶ ὑπόκεινται εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ἑξάρχον. Ὅπου δὲ Σταυρὸς Πατριαρχικὸς δὲν ἐβάλλθη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν εἰς τὰ θεμέλια, ἐκεῖ ὁ κατὰ χώραν Ἀρχιερεὺς ἐξουσιάζει κἂν τζεφλίκι μοναστηρίου καὶ μετόχι εἶναι, κἂν παρὰ αὐτὸν, κἂν εὐκτήριος οἶκος, καὶ εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ μνημονεύηται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Αὐτὸς πρέπει νὰ σφραγίσῃ τὸν ἐν αὐτοῖς Ἠγουμένον, νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ κρίνῃ αὐτὰ· νὰ πέρνῃ ἐξ αὐτῶν τὰ κα-

νονικὰ εἰσοδήματα, νὰ χειροτονῆ εἰς αὐτὰ, νὰ συγχωρῆ ἢ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς γάμους τῶν, καὶ ἀπλῶς νὰ ἔχῃ εἰς αὐτὰ κάθε ἄλλο προνόμιον ἐπισκοπικόν. Ὅσοι δὲ ἀνθρώποι ἐκατοίκησαν εἰς τὸν τόπον τῶν Πατριαρχικῶν Σταυροπηγίων πρὸ τοῦ αὐτὰ νὰ οἰκοδομηθοῦν, ἢ καὶ ἕστερα, ἀφ' οὗ οἰκοδομηθοῦν, οὗτοι, ἐντόπιοι μὲν ὄντες, νὰ ᾔναι ὑποκείμενοι κατὰ πάντα εἰς τὸν κατὰ τὸν ἄρχιερέα, εἰ δὲ ξένοι, νὰ ὑπόκεινται εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ἑξάρχον, καὶ πάλιν (σελ. 237.) Οἱ Πατριαρχικοὶ ἑξάρχου δὲν πρέπει νὰ ἐξουσιάζουν τὰ χωρία τῶν Πατριαρχικῶν Μονῶν, ἢ τὸν ἐν αὐτοῖς λαόν, ἢ τὰ εὐκτήρια, ὅσα μὲ Πατριαρχικὸν Σταυρὸν δὲν θεμελιωθῶσι καὶ κτισθῶσιν..... ἐπειδὴ αὐτὰ ἀπὸ τὸν κατὰ χώραν Ἐπίσκοπον ἐξουσιάζονται. Ὅθεν ἐκ τῶν λόγων τούτων συνάγεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται Πατριαρχικὰ Σταυροπήγια τὰ ὄντα οἰκοδομημένα Μοναστήρια, ἢ Ἐκκλησίαι, ἢ εὐκτήρια, μετὰ τὴν οἰκοδομήν, ἀλλὰ πρὸ τῆς οἰκοδομῆς. Καὶ ἀπὸ αὐτὰ μερικὰ μόνον, κατὰ φιλοτιμίαν, καὶ προνόμιον δοθέν εἰς τοὺς Πατριάρχας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πάντα τὰ μέλλοντα οἰκοδομηθῆναι μοναστήρια, ἢ Ἐκκλησίαι, ἢ εὐκτήρια, ἵνα μὴ οἱ κανόνες παραβαίνωνται, ὅπου διορίζουν, ὅτι, τὰ Μοναστήρια, καὶ οἱ μοναχοὶ νὰ ὑπόκεινται εἰς τοὺς κατὰ τὸν ἄρχιερέα. Καὶ ὅρα τὸν δ'. τῆς δ'. ὅτι, κατ' ἐπιταγὴν Ἐπισκόπου ποιεῖ Σταυροπήγιον καὶ Πρεσβύτερος.

(2) Λέγει δὲ ὁ θεῖος Χρυσόστομος (εἰς τὴν ια'. ὁμιλ. πρὸς Ἐφεσίους)· «ὅτι εἶπεν ἕνας ἅγιος ἀνθρώπος, πῶς, οὐδὲ αἷμα μαρτυρίου ἡμπορεῖ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διαιρέσεως, καὶ τὸ νὰ σχίσῃ τινὰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι χειρότερον κακόν, ἀπὸ τὸ νὰ πέσῃ εἰς αἵρεσιν.» Γράφει δὲ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁμιλοῦντος ἐν τῇ πρὸς Ναυάτον Ἐπίσκοπον ἐπιστολῇ, «ὅτι πρέπει νὰ πάθῃ τινὰς, ὅτι κακόν καὶ ἂν ᾔναι, μόνον νὰ μὴ σχίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν» καὶ ὅτι εἶναι ἐνδοξότερον τὸ μαρτύριον, ὅπου ἤθελεν ὑπομείνῃ τινὰς διὰ νὰ μὴ σχίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, παρὰ τὸ μαρτύριον ὅπου ἤθελεν ὑπομείνῃ διὰ νὰ μὴ εἰδωλολατρήσῃ, ἐπειδὴ εἰς μὲν τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ εἰδωλολατρήσαι, μαρτύριον, διὰ τὴν ὀφείλειαν τῆς ἰδικῆς τοῦ ψυχῆς μαρτυρεῖ· εἰς δὲ τὸ ὑπὲρ τοῦ μὴ σχίσαι τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν ὀφείλειαν καὶ ἔνωσιν ὅλης τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ.»

οἴκους, παρὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου των. Ὅρα καὶ τὸν ζβ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ. Οὐ μόνον δὲ οὗτος, ἀλλὰ καὶ ὁ ιγ'. τῆς πρωτοδευτέρως κανῶν, καθαιρεῖ τὸν Πρεσβύτερον καὶ Διάκονον ἐκεῖνον, ὅπου διὰ κᾄποια ἐγκλήματα τοῦ Ἐπισκόπου του, ἤθελε χωρισθῆ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀναρῆρη, κατὰ τὸ σύνηθες, ἐν ταῖς ἱσραεὶς τελεταῖς, πρὸ τοῦ νὰ γένη περὶ τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ συνοδικὴ ἐξέτασις. Ὁμοίως καὶ Ἐπίσκοπος καθαιρεταί, ἐὰν κατὰ τοῦ ἰδίου Μητροπολίτου τολμήσῃ τοιοῦτόν τι, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς αὐτῆς α'. καὶ β'. Καὶ Μητροπολίτης ὡσαύτως καθαιρεταί, ἐὰν χωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τοῦ οἴκειου Πατριάρχου, κατὰ τὸν ιε'. τῆς αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν ς'. τῆς ἐν Γάγγρα, καὶ ι. καὶ ια'. τῆς Καρθ. οἱ ἀπὸ τοῦ Ἐπισκόπου αὐτῶν χωρισθέντες Πρεσβύτεροι, ὄχι μόνον καθαιροῦνται, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλονται. Ταῦτα μὲν ἐρρέθησαν διὰ ἐκεῖνους ὅπου χωρίζονται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους διὰ πρόφασιν ἐγκλημάτων τινῶν. Ὁ δὲ α'. τοῦ μεγάλου Βασιλείου με ἀργίαν μόνον προσωρινὴν τῆς ἱερωσύνης παιδεύει τοὺς παρκαυναγώγους ἱερεῖς.

ΚΑΝΩΝ ΑΒ'.

«Εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ὑπὸ Ἐπισκόπου γένηται ἐν ἀφορισμῷ, τοῦτον μὴ ἐξεῖναι παρ' ἐτέρου δεχθῆναι, ἀλλ' ἢ παρὰ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτόν» εἰ μὴ ἂν κατὰ συγκυρίαν τελευτήσῃ ὁ ἀφορίσας αὐτόν Ἐπίσκοπος.

Ἀποστολ. ιβ'. ιγ'. τῆς α'. ε'. τῆς ἐν ἀγ. Σοφίας α. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ς'. τῆς ἐν Σαρδ. ιδ'. τῆς ἐν Καρθ. ια'. λζ'. ρμα'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ εἰς τὸν ιβ'. καὶ ιγ'. κανόνα τοὺς εἶπον οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, ὅτι οἱ ἀδεκτοὶ καὶ ἀφορισμένοι ὄντες κληρικοί, ἀπὸ τοῦ ἰδικοῦς των Ἐπισκόπους, δὲν πρέπει νὰ δέχωνται ἀπὸ ἄλλους Ἐπισκόπους. Καὶ εἰς τοῦτον δὲ παραμοίως, αὐτὸ τὸ ἴδιον διορίζουσι με κᾄποιαν προσθήκην, λέγοντες: Ὅποιος Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος ἤθελεν ἀφορισθῆ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν του, αὐτὸς δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ δεχθῆ, καὶ νὰ λυθῆ ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸν, ὄχι μόνον ἀπὸ ἄλλης ἐπαρχίας Ἐπίσκοπον, ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ ἄλλον ὄντα ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ Μητροπόλεως, ἀλλὰ μόνον νὰ δέχεται καὶ νὰ λύηται τοῦ ἀφορισμοῦ, ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον Ἐπίσκοπον ὅπου τὸν ἀφώριτεν ἔξω μόνον, ἂν κατὰ τύχην ἀποθάνῃ ὁ ἀφορίσας Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης, ἢ Πατριάρχης, πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ τὴν συγχώρησιν ὁ Πρεσβύτερος, ἢ ὁ Διάκονος. Διότι τότε ἡμπορεῖ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ Μητροπολίτης, ἢ Πατριάρχης ὁ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀφορίσαντος χρηματίσας διάδοχος, νὰ τοὺς λύῃ ἀπὸ τὸν δεσμὸν, καὶ ὄχι ἄλλος. Δύω δὲ πράγματα πρέπει νὰ σημειώσῃ τινὰς εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν κανόνα ἕνα μὲν, ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου ἀφορισθῶσιν ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν τους, εἴτε δικαίως, εἴτε ἀδίκως, πρέπει νὰ στέκουν ἔτσι ἀφορισμένοι, καὶ νὰ μὴ τολμήσουν νὰ καταφρονοῦν τὸν ἀφορισμὸν, ἕως νὰ γένη περὶ τούτου ἐκκλησιαστικὴ ἐξέτασις, κατὰ τὸν ιδ'. τῆς Σαρδικῆς, καὶ τὸν λζ'. τῆς Καρθαγ. (1), ἔξω μόνον ἀνίσως ἤθελεν καταδικασθῶν, πρὸ τοῦ νὰ κριθῶν, καὶ νὰ προσκαλεσθῶν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον (2). Καὶ ἄλλο δὲ, ὅτι, κατὰ μὲν τὸν ρκα'. τῆς Καρθαγ. ἀνίσως ὁ Ἐπίσκοπος ἤθελεν ἀφορίσῃ τινὰ, διὰ τί ἐξομολογηθεῖς πρότερον τὸ ἀμάρτημά του εἰς αὐτόν, ὕστερον τὸ ἀρνήθῃ, πρέπει καὶ οἱ ἄλλοι Ἐπίσκοποι νὰ μὴ συγκοινωνοῦν με τὸν ἀφορίσαντα, ἐν ὅσῳ καιρῷ καὶ αὐτὸς δὲν συγκοινωνεῖ με τὸν ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτίᾳ ἀφορισμένον ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο νὰ γίνεταί, διὰ νὰ φυλάττεται ὁ Ἐπίσκοπος νὰ μὴ κατηγορῆ κᾄνενα χωρὶς νὰ ἡμπορῆ νὰ ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν. Κατὰ δὲ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, τίτλ. καὶ κεφ. θ'. καὶ τὸν σχολιαστὴν Βαλσαμῶνα, ἀνίσως Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἤθελεν ἀφορίσῃ τινὰ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν (εἴτε τὴν τῶν μυστηρίων, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα καὶ Βλάσταριν, εἴτε καὶ τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύστασιν,

(1) Δὲν λέγει ὀρθῶς ὁ Βαλσαμῶν λοιπὸν ἐν τῇ ἔρμηνείᾳ τοῦ λβ'. Κανὼνος τῆς ἐν Καρθαγ. διοριζόμενος τρόπον τινὰ, ὅτι οἱ ἀκαίρως ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου ἀφοριζόμενοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ φυλάττωσι τὸν τοιοῦτον ἀφορισμὸν, ἐπειδὴ οἱ κανόνες οὗτοι τὸ ἐναντίον διορίζονται. Ἐκ τοῦ κανόνος δὲ τούτου συμπεραίνεται, ὅτι καὶ οἱ Πνευματικοὶ δὲν πρέπει νὰ λύουν τὰ ἐπιτίμια τῶν ἄλλων ὁμοταγῶν των Πνευματικῶν, ἂν αὐτὰ δὲν ἦναι παρὰ κανόνας καὶ πάντῃ ἄλογα.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ἐπειδὴ καὶ ἐγκαλεῖτο, διατὶ δὲν ἐφύλαξε τὸν ἀφορισμὸν ὅπου ἐξεφώνησε κατ' αὐτοῦ ἢ περὶ τὸν Θεόφιλον σύνοδος, ἀλλὰ ἠθέτησεν αὐτόν, πρὸ ἄλλης συνοδικῆς ἐξετάσεως, ἀπελογήθη λέγων, ὅτι δὲν ἐπαραστάθῃ εἰς τὴν κρίσιν ὀλότεια, οὔτε τὰς κατηγορίας ἤκουσε τῶν κατηγορῶν του, οὔτε παντελῶς καιρὸς τοῦ ἐδόθη διὰ νὰ ἀπολογηθῆ, (ὁμοταφραστῆς εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου) καθὼς καὶ ὁ σδ'. Ἀποστολικὸς διορίζει, ὅν καὶ ἀνάγνωθι. Σημειώσαι δὲ, ὅτι τρία εἶδη εἶναι ἀφορισμοῦ. Ὁ μὲν γὰρ θεὸς ἐστίν, περὶ οὗ εἴρηται διὰ τὸν Παῦλον, ὅτι ἦτο ἀφορισμένος ἐκ κοιλίας μητρὸς του παρὰ

Θεοῦ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον (Ῥωμ. ια'), ὁ δὲ, εὐλογος καὶ κανονικός, ὁ κατὰ κανόνας γινόμενος καὶ τρίτος, ὁ ἄλογος, καὶ παρὰ κανόνας γινόμενος. Ὁ μὲν οὖν ἀφορισμὸς ὁ παρὰ τῶν πάλαι γινόμενος, περιέχει χωρισμὸν, ἢ τῶν μυστηρίων, ἢ τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσευχῆς τῆς μετὰ τῶν πιστῶν, ἢ τῆς συναναστροφῆς τῶν Κληρικῶν, ἀπὸ τοῦς ὁμοταγεῖς συγκληρικούς των, ὡς εἶπομεν ἐν τῇ ἔρμηνείᾳ τοῦ ε'. Ἀποστολικοῦ. Ὁ δὲ νῦν γινόμενος ἀφορισμὸς, περιέχων χωρισμὸν ἀπὸ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, καὶ κατάραν ἀσυγχωρησίαν τε καὶ ἄλυσίαν, ἕως καὶ μετὰ θάνατον, δὲν ἔχει ὁμοιότητα με τὸν ἀφορισμὸν τῶν παλαιῶν, ἀλλ' ἔρχεται νὰ ἦναι ὅμοιος με τὸ ἀνάθεμα, περὶ οὗ ὄρα τὰ προλεγόμενα τῆς ἐν Γάγγρα. Ὅθεν τὰ λόγια ταῦτα, ὡς μὴ ὄντα κανονικά, δὲν πρέπει νὰ γράφονται εἰς τὰ ἀφοριστικά. Σὺ δὲ μοι ὄρα πῶς εἶναι σύμφωνος με τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν καὶ ὁ α'. τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, διορίζων νὰ ἦναι καὶ ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, οἱ ἀπὸ τὸν Ῥώμης ἀφορισμένοι, ἢ καθηραμένοι, ἢ ἀναθεματισμένοι ὑπάρχοντες.

Ε.Υ.Α. τῆς Κ. Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

καὶ προσευχὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) χωρὶς κἀμμίαν κανονικὴν καὶ εὐλογον αἰτίαν, ὁ μὲν ἀφορισμὸς αὐτὸς νὰ λύηται ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον ἱερέα, ὁ δὲ ἀφορίσας Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, νὰ ἀφορίζηται ἀπὸ τὸν ἀνώτερόν του, ὅσον καιρὸν ἐκεῖνος καταλαμβάνει ὅτι εἶναι ἀρκετός. Τοῦτο δὲ νὰ γίνεταί διὰ νὰ παθαίνη δικαίως ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὅπου εἰς τὸν ἄλλον ἀδίκως ἐνήργησεν. Ὅθεν τόσον ἐν τῷ α'. τόμῳ τῶν πρακτικῶν τῶν συνόδων, σελ. 11. γράφεται ὅτι καὶ ζῶντος ἀκόμη τοῦ ἀφορίσαντος, ὁ ἀφορισμὸς λύεται ἀπὸ τὴν σύνοδον, ἐὰν δικαίως δὲν γένη. Ὅσον καὶ ὁ ζ'. τοῦ Νικολάου λέγει, ὅτι ὁ ἄλογος δεσμὸς, τὸν ὅποιον ἤθελε κάμη ἡγούμενος τελευτῶν, εἰς ἄλλον, διὰ νὰ μένη ἐν τῇ ἡγουμένῃ, ἀναχωρήσαντα δὲ ἔπειτα, οὗτος ὁ δεσμὸς, λέγω, εἶναι ἀνίσχυρος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ δεσμευθεὶς, παρὰ Ἀρχιερέως λύεται (1). Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ιβ'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΛΓ'.

Ἀποστολ. ιβ'.
τῆς δ'. ια', ιγ'.
τῆς ε'. ιδ'. τῆς
Ἀντιοχ. ζ'. ἢ
τῆς Λαοδ. μα.
τῆς Καρθ. λα'.
ιζ'.

«Μηδένα τῶν ξένων Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Διακόνων ἄνευ συστατικῶν προσδέχεσθαι. Καὶ ἐπιφερομένων δὲ αὐτῶν, ἀνακρινέσθωσαν καὶ εἰ μὲν ὡς κήρυκες τῆς εὐσεβείας, προσδέξασθωσαν, εἰ δὲ μήγε, τὰ πρὸς χρεῖαν αὐτοῖς ἐπιχωρηγήσαντες, εἰς κοινωνίαν αὐτοῦς μὴ προσδέξησθε. Πολλὰ γὰρ κατὰ συναρπαγὴν γίνεται.

Ἑρμηνεία.

Εἰς τὸν ιβ'. αὐτῶν κανόνα διορίζουν οἱ Ἀπόστολοι νὰ μὴ δέχηται κανένας ξένος κληρικὸς ἀπὸ ἄλλον Ἐπίσκοπον, χωρὶς νὰ ἔχη γράμματα συστατικά. Καὶ εἰς τὸν παρόντα δὲ κανόνα παρομοίως τοῦτο αὐτὸ διορίζουσι, μὲ κάποιαν προσθήκην, λέγοντες· Κανένας ξένος Ἐπίσκοπος, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, δὲν πρέπει νὰ προσδέχηται ἀπὸ ἄλλους Ἐπισκόπους, χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ γράμματα, ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου του, ὁ δὲ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ Μητροπολίτου του, συστατικά καὶ τῆς πίστεως, καὶ τῆς καλῆς ζωῆς, μάλιστα δὲ τῆς κατηγορηθείσης αὐτοῦ ὑπολήψεως. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπιφέρωσι μαζί τους τὰ τοιαῦτα συστατικά, πάλιν ἂς ἐξετάζωνται ἂν ἦναι ὀρθόδοξοι ἢ ὄχι· διότι ἴσως νὰ σφάλωσιν εἰς τὴν πίστιν. Καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτοῦς τὰ συστατικά γράμματα, τὸ σφάλμα τοῦτο δὲν ἤξευρεν. Ἐὰν δὲ ἐξεταζόμενοι εὐρεθῶσιν ὅτι εἶναι κήρυκες τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εὐσεβείας, τότε ἂς προσδέχωνται εἰς κοινωνίαν. (ἂς μὴ συγχωρῶνται ὁμῶς καὶ νὰ συγκριθῶσιν εἰς κἀμμίαν ἐκείσε ἐκκλησίαν, καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὰ τῆς ἱερωσύνης, χωρὶς νὰ ἔχουν κοντὰ εἰς τὰ συστατικά γράμματα, καὶ γράμμα ἀκόμη ἀπολυτικῶν, καὶ δηλωτικῶν, ὅτι ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ ἐνεργοῦν, ὅπου ὑπάγουν, τὸ τῆς ἱερωσύνης λειτουργήμα, κατὰ τὸν ιζ'. τῆς ε'.) Εἰ δὲ καὶ ἤθελαν εὐρεθῆ κακόδοξοι καὶ αἰρετικοί, μὴ συγκοινωνήσητε, λέγει, μὲ αὐτούς· ἀλλὰ δότε εἰς αὐτοῦς τὰ χρειώδη καὶ ἀναγκαῖα, καὶ ἀποστείλατέ τους νὰ ὑπάγουν· διότι πολλὰ ἄτοπα ἀκολουθοῦν ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους ξένους κατὰ συναρπαγὴν, μὲ τὸ νὰ μὴ γίνηται περὶ αὐτῶν ἡ πρέπουσα ἐρευνα. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ιβ'. κανόνος τῶν Ἀποστόλων.

ΚΑΝΩΝ ΛΔ'.

Τῆς α. ε'. ζ'.
τῆς β'. β'. γ'.
τῆς γ'. ἢ τῆς
δ'. κη'. τῆς ε'.
λς'. λθ'. τῆς
Ἀντιοχ. θ'.

«Τοὺς Ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους, εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδὲν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· μόνον δὲ πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι. Οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς, διὰ Κυρίου ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα.»

Ἑρμηνεία.

Καθὼς, ὅταν ἡ κεφαλὴ ἀσθενῇ, καὶ δὲν προβάλλῃ ὑγιαίνουσαν τὴν ἰδικὴν τῆς ἐνέργειαν, καὶ τὰ ἐπίλοιπα μέλη τοῦ σώματος κκκῶς ἔχουσιν, ἢ καὶ ἀχρηστα γίνονται παντελῶς· τέτοιας λογῆς, καὶ ὅταν ὁ τάξιν ἐπέχων κεφαλῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἔχη τὴν πρέπουσαν εἰς αὐτὴν τιμὴν, καὶ ὄλον τὸ λοιπὸν σῶμα τῆς Ἐκκλη-

(1) Ὅσοι δὲ ἀδίκως ἀφορισθοῦν, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἢ τοῦ Χριστοῦ, ἢ διὰ τὴν πίστιν, ἢ διὰ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, οὗτοι πρέπει νὰ χαίρουν, ἐπειδὴ καὶ εἶναι μακαρισμοῦ ἄξιοι, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶπε· «Μακάριοι ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. (Λουκ. ε'. 22). Περὶ δὲ τῶν ἀλόγως ἀφοριζόντων καὶ κατὰ πάθος, ταῦτά φησιν ὁ Ἀριστοκράτης Διονύσιος ἐν κεφ. ζ'. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας. Οὕτω καὶ τὰς ἀφοριστικὰς ἔχουσιν οἱ Ἱεράρχαι δυ-

νάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων δικαιωμάτων, οὐχ ὡς ταῖς αὐτῶν ἀλόγοις ὁρμαῖς τῆς πανσόφου θεαρχίας, εὐφύμως εἰπεῖν, ὑπὲρθετικῶς ἐπομένης. Ἀλλ' ὡς αὐτῶν, ὑποφοιτικῶς ὑποκινουμένη τῷ τελεταρχικῷ Πνεύματι, τοὺς κεκριμένους Θεῷ, κατ' ἀξίαν ἀφορίζοντων. Καὶ πάλιν· τοὺς μὲν οὖν ἐνθέους Ἱεράρχας, οὕτω καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς, καὶ πάσαις ταῖς Ἱεραρχικαῖς δυνάμεσι χρηστῶν, ὅπως ἂν ἡ τελεταρχία αὐτοῦς Θεαρχία κινήσῃ.» Ταῦτα δὲ ἐρμηνεύων ὁ θεῖος Μάξιμος, φησὶν, «ἐὰν παρὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ ἀφορίσῃ ὁ Ἱεράρχης, οὐχ ἔπεται αὐτῷ τὸ θεῖον κρίμα. Κατὰ γὰρ θείαν κρίσιν, καὶ οὐ διὰ θέλημα ἴδιον, ταῦτα ὀφείλει ἐπιφέρειν.»

σίας ἀτάκτως βέβαια ἔχει διὰ νὰ κινηθῆ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει· Ὅτι ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς κάθε ἐπαρχίας πρέπει νὰ γνωρίζουν ἐκεῖνον, ὅπου εἶναι πρῶτος ἀνάμεσα εἰς αὐτούς, (1) ἦτοι τὸν Μητροπολίτην· καὶ νὰ νομίζωσιν αὐτὸν ὡς κεφαλὴν ἰδικήν των, καὶ χωρὶς τὴν αὐτοῦ γνώμην νὰ μὴ κάμνουσι κανένα πρᾶγμα περιττόν· ὅπου δὲν ἀνήκει δηλαδὴ εἰς τὰς ἐνορίας τῶν Ἐπισκοπῶν τους, ἀλλ' ὑπερβαῖνον αὐτὰς ἀποβλέπει εἰς τὴν κοινὴν ὄλην τῆς ἐπαρχίας κατάστασιν· καθὼς, λόγου χάριν, εἶναι τὰ περὶ δογμάτων ζητήματα, αἱ οἰκονομίαι καὶ διορθώσεις τῶν κοινῶν σφαλμάτων, αἱ καταστάσεις καὶ χειροτονίαι τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ἄλλα παρόμοια. Ἀλλὰ νὰ συνάγωνται εἰς τὸν Μητροπολίτην, καὶ μαζί με αὐτὸν νὰ συμβουλευῶνται διὰ τὰ τοιαῦτα κοινὰ πρᾶγματα, καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε φανῆ περὶ αὐτῶν καλλίτερον, κοινῶς νὰ ἀποφασίζηται. Ὁ καθ' ἕνα ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, ἐκεῖνα μόνον νὰ πράττῃ καθ' ἑαυτὸν, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Μητροπολίτου του, ὅσα ἀνήκουσιν εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐπισκοπῆς του, καὶ εἰς τὰς χώρας, ὅπου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του εἶναι ὑποκείμεναι. Καθὼς ὁμοίως οἱ Ἐπίσκοποι δὲν πρέπει νὰ πράττωσι κανένα πρᾶγμα κοινὸν χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Μητροπολίτου, ἔτσι παρομοίως καὶ ὁ Μητροπολίτης, δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ κανένα τοιοῦτον κοινὸν πρᾶγμα μόνος καὶ καθ' ἑαυτὸν, χωρὶς τὴν γνώμην ὄλων του τῶν Ἐπισκόπων. (2) Διὰ τί με τοῦτον τὸν τρόπον θέλει εἶναι ὁμόνοια καὶ ἀγάπη, ἀνάμεσα καὶ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ Μητροπολίτας, καὶ εἰς κληρικούς, καὶ εἰς λαϊκούς. Ἐκ δὲ τῆς ὁμονοίας ταύτης καὶ ἀγάπης θέλει δοξασθῆ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, διὰ μέσου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐφανερώσεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ τοῦ Πατρὸς του ὄνομα, καὶ τὴν ἀγάπην ἐνομοθέτησε, λέγων· «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις». [Ἰωάν. ιγ'. 35.] Καὶ θέλει δοξασθῆ ἐν τῷ ἁγίῳ του Πνεύματι, τὸ ὅποιον διὰ τῆς χάριτός του ἤνωσεν ἡμᾶς εἰς μίαν πνευματικὴν συνάφειαν· Ταῦτόν εἶπεῖν, ἐκ τῆς ὁμονοίας ταύτης, θέλει δοξασθῆ ἡ ἀγία Τριάς, ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν φωνήν, τὴν λέγουσαν· «Οὕτω λαμπράτω τὸ φῶς ἡμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.» (3) [Ματθ. ε'. 16]

Συμφωνία.

Τὰ αὐτὰ, καὶ σχεδὸν ἀπαράλλακτα με τὸν παρόντα κανόνα διορίζεται καὶ ὁ θ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ. Δι' ὃ καὶ ὁ ς'. τῆς α'. προστάζει ὅτι τὰ ἀρχαῖα ἔθνη νὰ κρατοῦν, τὰ κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν κανόνα δηλαδὴ τοῦτον ἐπικρατήσαντα· ὥστε ὁ Ἀλεξανδρείας νὰ ἐξουσιάζῃ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸν Ρώμης τοιαύτη συνήθεια εἶναι. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀντιοχείας νὰ ἐξουσιάζῃ τὰς ἐδικὰς του ἐπαρχίας, καὶ ἀπλῶς εἶπεῖν, εἰς κάθε Ἐκκλησίαν καὶ Μητρόπολιν νὰ σώζωνται τὰ ἴδια προνόμια· καὶ ὁ κάθε Μητροπολίτης δηλ. νὰ ἐξουσιάζῃ τὰς ὑποκείμενας αὐτῷ ἐπαρχίας. Ὁ δὲ ζ'. τῆς αὐτῆς διορίζει, ὅτι, ὁ Αἰλίας, ἦτοι ὁ Ἱεροσολύμων, νὰ ἔχῃ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀρχαίας τιμῆς καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς οἰκίας Μητροπόλεως. Ὁ δὲ γ'. καὶ β'. προστάζει νὰ ἔχῃ τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς ὁ Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ὁ ἡ. τῆς γ'. ἀβίαστα θέλει νὰ ἦναι καὶ καθαρὰ τὰ προσόντα ἐκάστη ἐπαρχία δίκαια ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος, καὶ μάλιστα τὸ τῆς Κύπρου. Ἀλλὰ καὶ ὁ λθ'. τῆς ς'. τὸν αὐτὸν ἡ. τῆς γ'. ἐπικυροῖ.

ΚΑΝΩΝ ΔΕ'.

«Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὄρων χειροτονίας ποιῆσθαι, εἰς τὰς μὴ ὑποκείμενας αὐτῷ πόλεις, καὶ χώρας. Εἰ δὲ ἐλεγχθεῖν τοῦτο πεποιηκῶς παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ οὐς ἔχει· προτόνησεν.»

|| Τῆς β'. β'. τῆς γ'. ἢ τῆς ς'. κ'. τῆς Ἀντιοχ. ιγ'. κβ'. τῆς Σαρδ. γ'. ιδ. ιβ'.

(1) Σημειῶσαι, ὅτι ὁ τῶν Ἐπισκόπων πρῶτος, λέγεται κατὰ μὲν τὸν ς'. Σαρδικῆς, ἐπίσκοπος τῆς Μητροπόλεως, καὶ Ἐξαρχος τῆς ἐπαρχίας, κατὰ δὲ τὸν λθ'. καὶ ἄλλους τῆς ἐν Κυρθ. πρωτεύων. Κατὰ δὲ τὸν μς'. τῆς αὐτῆς ὀνομάζεται Ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθίδρας, κοινῶς δὲ κατὰ τοὺς περισσοτέρους κανόνας ὀνομάζεται Μητροπολίτης. Ὁ δὲ τῶν Μητροπολιτῶν πρῶτος ὀνομάζεται, ἢ Ἐξαρχος τῆς διοικήσεως, κατὰ τὸν θ'. καὶ ζ'. τῆς δ'. καὶ ς'. τῆς β'. ἢ Πατριάρχης· καὶ ὅρα τὴν β'. ὑποσημειῶσιν τοῦ ς'. τῆς α'. Ἐξαρχος δὲ τῶν ἱερέων, ἢ ἄρκος ἱερεὺς οὐ λέγεται κατὰ τὸν μς'. τῆς Καρθ. ἐπειδὴ ἐν λόγον καὶ τάξιν ἔχει ὁ Μητροπολίτης πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους, τὸν αὐτὸν ἔχει καὶ ὁ Πατριάρχης πρὸς τοὺς Μητροπολίτας. Καὶ καθὼς ὁ Μητροπολίτης εἶναι πρῶτος καὶ κεφαλὴ τῶν Ἐπισκόπων, οὕτως εἶναι καὶ ὁ Πατριάρχης, πρῶτος καὶ κεφαλὴ τῶν Μητροπολιτῶν διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Ἀποστολικὸς κανὼν, ὅχι περισσότερον νοεῖται διὰ τοὺς

Ἐπισκόπους πρὸς τὸν Μητροπολίτην, παρὰ διὰ τοὺς Μητροπολίτας πρὸς τὸν Πατριάρχην, ἀλλ' ἐξ ἴσου καὶ διὰ τοὺς δύο ἁμοῦ. (2) Διὰ τοῦτο καὶ Ἰωάννης ὁ Κίτρους λέγει, ὅτι, ἐὰν ὁ Μητροπολίτης λειτουργήσῃ εἰς Ἐπισκοπὴν Ἐπισκόπου, πρέπει νὰ τὸ κάμνῃ μετὰ τὴν γνώμην καὶ ἄδειαν τοῦ Ἐπισκόπου του. Εἰς τὰ δίπτυχα ὁμοίως νὰ μνημονεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Πατριάρχου, καὶ οὐχὶ τοῦ Ἐπισκόπου του. Ἐπειδὴ εἶναι ἀνοίκειον ὁ μεγαλύτερος νὰ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ μικροτέρου, παρὰ Ἀρμενοπούλ. ἐπιτομ. κανον. (Ἐπιγραφ. δ'). (3) Ὅθεν καὶ οἱ τῆς Αἰγύπτου Ἐπίσκοποι παρουσιάζοντες ἐν τῇ δ'. συνόδῳ, ἠκολούθησαν εἰς τὸν παρόντα Ἀποστολικὸν, καὶ δὲν ὑπέγραψαν πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὴν τοῦ Λέοντος ἐπιστολὴν, εἰπόντες, ὅτι· χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ ἐν αὐτοῖς πρῶτου, ἦτοι τοῦ Ἀλεξανδρείας, δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ κάμνουσι κανένα πρᾶγμα (πράξ. δ'. τῆς δ'. συνόδου, ὅρα καὶ τὸν λ'. τῆς δ').

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν διὰ τὴν ὁμόνοιαν καὶ εὐταξίαν τῶν Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν ἐδιωρίσθη, λέγων ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ τολμᾷ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἐπισκοπῆς του νὰ κάμνῃ χειροτονίας, ἢ ἄλλο Ἐκκλησιαστικὸν λειτουργήμα νὰ ἐνεργῇ εἰς τὰς πολιτείας ἐκείνας καὶ χώρας, ὅπου δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν ὑποκείμεναι (ἀλλ' οὐδὲ ὁ Μητροπολίτης ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ πηγαίῃ εἰς τὰς ἐνορίας τῶν Ἐπισκόπων του, καὶ νὰ ἐκτελῇ χειροτονίας, ἢ ἄλλο τι ἀρχιερατικόν.) Τότε δὲ μόνον ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ ἐνεργῇ τὰ τοιαῦτα, ὅταν ἤθελε προσκαλεσθῆ ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα τῶν τόπων ἐκείνων. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε φανερωθῆ πῶς ἔκαμε τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ του, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ ἀδειαν τῶν Ἀρχιερέων, ὅπου ὀρίζουσι τὰς πόλεις ἐκείνας, καὶ χώρας, ἃς καθαιρῆται καὶ αὐτὸς ὅπου ὑπερόρια ἐχειροτόνησε, καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἀπὸ αὐτὸν ἐχειροτονήθησαν. (1) Διατὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον φαίνονται πῶς εἶναι εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον δύο Ἐπίσκοποι ἐνταύτῳ, ἢ δύο Μητροπολίται, τὸ ὅποιον εἶναι παράνομον, καὶ ἐμποδισμένον ἀπὸ τὸν ἡ. τῆς α. συνόδου, καὶ ἀπὸ τὸν ιβ'. τῆς δ'.

Ὅθεν καὶ ἡ ς'. εἰς τὸν κ'. αὐτῆς κανόνα διρρῖζει, ὅτι ὁποῖος ὑπάγει εἰς ξένην Ἐπισκοπὴν, καὶ διδάσκει δημοσίως ἀφ' ἑαυτοῦ του, χωρὶς τὴν ἀδειαν τοῦ κατὰ τρόπον Ἐπισκόπου, νὰ παύῃ ἀπὸ τὴν Ἀρχιερωσύνην, καὶ νὰ ἐνεργῇ μόνον τὰ τοῦ Πρεσβυτέρου. Ἴσως ὄχι διὰ ἄλλον σκοπὸν, πᾶρεξ διὰ νὰ μὴ γίνηται τοῦτο τὸ ἄτοπον, τὸ νὰ ἦναι δηλαδὴ ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπισκοπῇ, δύο Ἐπίσκοποι ἐνταύτῳ, ἀλλὰ μὲν ὁ ἕνας θέλων, ἀλλὰ δὲ ὁ ἄλλος, τὸ ὅποιον αὐτὸς νὰ κάμῃ ἐτόλμησε. Διότι ἂν αὐτὸς δὲν ἦτον ὁ σκοπὸς τῆς συνόδου ταύτης, διὰ τί νὰ καταβιβάσῃ τὸν Ἐπίσκοπον εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου, εἰς καιρὸν ὅπου ἡ κατάβασις αὕτη εἶναι ἱεροσυλία, κατὰ τὸν κθ'. τῆς δ'. Καὶ ἂν ὁ ὑπερόρις διδάσκων Ἐπίσκοπος ἦναι τῆς Ἐπισκοπῆς ἀνάξιος, ἀνάξιος πρέπει νὰ ἦναι καὶ τοῦ Πρεσβυτέρου· εἰ δὲ εἶναι τοῦ Πρεσβυτέρου ἀξίος, διὰ τί νὰ μὴ ἦναι καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς; Φανερόν λοιπὸν εἶναι, ὅτι διὰ τοῦτο εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου τοῦτον καταβιβάσκει, διὰ νὰ μένῃ πάλιν ἕνας Ἐπίσκοπος εἰς μίαν Ἐπισκοπὴν, καὶ ὄχι δύο. Ἡμαρτε γὰρ οὗτος ἀμέσως εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, δύο Ἐπισκόπους ποιήσας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπισκοπῇ, δι' ὃ καὶ καθαιρεῖται ἀπὸ αὐτό· οὐχ ἡμαρτε δὲ εἰς τὸ τοῦ Πρεσβυτέρου, καθ' ὅτι, δύο καὶ πολλοὶ Πρεσβύτεροι δὲν εἶναι ἐμποδισμένον νὰ ἦναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπισκοπῇ, δι' ὃ οὐδὲ καθαιρεῖται ἀπὸ αὐτό, (εἰ καὶ ὁ Ζωνκρᾶς καὶ Βαλσαμὸν λέγουσιν, ὅτι ὁ παρά γνώμην τοῦ κατὰ τρόπον Ἐπισκόπου δημοσίᾳ διδάσκων, διὰ τοῦτο εἰς τὸν τοῦ Πρεσβυτέρου κατὰ γέται βαθμὸν, ἵνα ταπεινωθῇ, ὡς φιλοδοξήσας καὶ ὑψωθείς.) Ὅθεν καὶ ὁ ἱερός Φώτιος (τίτλ. θ'. κεφ. ιά.) εἰς λύσιν τῆς ἐναντιοφανεῖας τῶν κανόνων, τοῦ κθ'. δηλαδὴ τῆς δ'. καὶ τοῦ κ'. τῆς ς'. τὸν ἡ. τῆς α. ἐπρότεινε. Πλὴν καὶ τὸ τοῦ Πρεσβυτέρου λειτουργήμα πρέπει νὰ ἐνεργῇ ὁ ὑπερόρις Ἐπίσκοπος, μὲ τὴν ἀδειαν καὶ γνώμην τοῦ κατὰ τρόπον ἐπισκόπου. Εἰ δὲ καὶ δὲν εἶναι μὲ τὴν ἀδειαν ἐκείνου, οὐδὲ αὐτὸ ἔμπορεῖ νὰ ἐνεργῇ, ἀλλὰ ἀπερνεῖ ὡσάν ἕνας λαϊκός, ἕως οὗ εὐρίσκεται εἰς τὸν ξένον ἐκεῖνον τρόπον, κατὰ τοὺς κανόνας. Διὰ νὰ συμπεράνωμεν δὲ τὸ πᾶν τοῦ παρόντος Ἀποστολικοῦ κανόνος, λέγωμεν ἔτσι. Ὁ Ἐπίσκοπος ὅπου εἰς ξένην Ἐπισκοπὴν κατὰ γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου ἐπιτελεῖ ἀρχιερατικὸν λειτουργήμα, δὲν τὸ ἐπιτελεῖ μὲ τὴν δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν τῆς ἰδικῆς του Ἐπισκοπῆς, (διότι μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἤθελαν εἶναι εἰς μίαν Ἐπισκοπὴν δύο Ἐπίσκοποι, ὡς δύο ξεχωριστὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας ἔχοντες) ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπισκοπικὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ κατὰ τρόπον (Ἐπισκόπου· διότι μὲ τοῦτον τὸν τρόπον, οἱ δύο Ἐπίσκοποι λογίζονται ὡς ἕνας Ἐπίσκοπος.) Καὶ ἂν τοῦτο εἶναι ἔτσι, καθὼς καὶ εἶναι, ἐκεῖνος ὅπου παρά γνώμην τοῦ κατὰ τρόπον Ἐπισκόπου ἐνεργήσῃ τι ἀρχιερατικὸν καθαιρεῖται καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του ἐπισκοπικὴν δύναμιν, τὴν

(1) Ἦθελε δὲ ζητήσῃ τινὰς ἂν οἱ χειροτονηθέντες ἀπὸ τὸν ὑπερόριον Ἀρχιερέα Κληρικοί, χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ ἐνορίου Ἀρχιερέως, καὶ καθαιρεθέντες, ἔμποροῦν νὰ λάβωσι πάλιν τὸν βαθμὸν τοῦ κλήρου, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξέπεσον, ἢ δὲν ἔμποροῦν; Φαίνεται ὅτι ἔμποροῦν, ὡς λέγουσι τινες, ἐπειδὴ ὄχι διὰ ἐγκλήματα κανονικὰ, ὄχι διὰ ἁμαρτίαν ἰδικὴν τῶν ἀπὸ τὸν κλήρον ἐξώσθησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ αὐτοῦ παρ' ἐνορίου χειροτονήσαντος, καὶ μάλιστα, ἂν καὶ δὲν ἤξευραν ὅτι ὁ χειροτονήσας αὐτοῦ, παρά γνώμην τοῦ κατὰ τρόπον Ἀρχιερέως τοὺς ἐχειροτόνησεν. Ἐπειδὴ δὲ νὰ ἀναλάβουν τὸν βαθμὸν τοῦ κλήρου τῶν ἔμποροῦν, ἀρά γε μὲ δευτέραν χειροθεσίαν τοῦ κατὰ τρόπον Ἀρχιερέως, ὡς καθηρημένοι, τοῦτον ἀναλαμβάνουν, ἢ μὲ μόνην τὴν αὐτοῦ συγκατάνευσιν καὶ τὸ στέρεξιμον; Ἴσως μὲ μόνην τὴν αὐτοῦ συγκατάνευσιν: τοῦτο μὲν, διότι εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ γίνωνται δευτέραι χειροτονήσεις, κατὰ τοὺς κανόνας· τοῦτο δὲ, καὶ διατὶ, καθὼς ἂν ἕνας ἀρπάσῃ μίαν γυναῖκα καὶ χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν γονέων τῆς γυναικὸς, βάλλει τινὰ ἱερία καὶ τοὺς στεφανώσῃ, ἂν μετὰ ταῦτα τὸ μάθῃ ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ γονεῖς τῆς γυναικὸς, καὶ στέρεξουν εἰς τὸν γάμον, δὲν γίνεται πάλιν δευτέρα ἱερολογία, (ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασί-

λειος εἰς τὸν κθ'. Κανόνα θέλει μὲ μόνην τὴν θέλησιν τῶν γονέων νὰ ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν σύστασιν τὸ τοιοῦτον ἐξ ἀρπαγῆς συνοικέσιον): τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ χειροτονία τῶν παρὰ τοῦ ὑπερορίου Ἀρχιερέως χειροτονηθέντων, ἂν μόνον στέρεξῃ ὁ κατὰ τρόπον Ἀρχιερεὺς, ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν, ὡσάν νὰ ἦτο καὶ χειροτονία αὐτόχρημα ἰδική του. Διότι καθὼς ἡ τῆς καθαιρέσεως τῶν τοιοῦτων αἰτία προήλθεν ἀπὸ τὴν ἀκουσιότητα τῆς γνώμης τοῦ κατὰ τρόπον Ἀρχιερέως, οὕτω καὶ τὸ κύρος τῆς χειροτονίας αὐτῶν προέρχεται ἀπὸ τὴν θέλησιν καὶ γνώμην τοῦ ἰδίου Ἀρχιερέως. Φανερόν δὲ εἶναι, ὅτι, ἐκεῖνος ὅπου ὁμολογήσῃ νὰ φυλάξῃ παρθενίαν καὶ νὰ μὴ ὑπανδρευθῇ, ἂν, χειροτονηθῆς ἀπὸ ὑπερόριον Ἀρχιερέα καθαιριθῇ, δὲν δύναται ὑστερον νὰ ὑπανδρευθῇ, διατὶ ἐξώσθη ἀπὸ τὸν κλήρον του, ἐπειδὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ προφασισθῇ, ὅτι διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ κλήρου ἔκαμε τὴν ὁμολογίαν τῆς παρθενίας· ὅθεν ἐκπίπτοντας ἀπὸ τὸν κλήρον, ἀθετεῖ καὶ συνεκπίπτει ἐνταύτῳ καὶ ἀπὸ τὴν παρθενίαν· διότι ἦτο ἀδεια εἰς αὐτὸν νὰ ὑπανδρευθῇ πρὸ τοῦ, καὶ νὰ κληρωθῇ ἔπειτα. Λοιπὸν, ὄχι διὰ τὸν κλήρον ἠγάπησε τὴν παρθενίαν, ἵνα καὶ διὰ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ κλήρου μίσσησιν τὴν παρθενίαν, ἀλλὰ τὴν ἠγάπησεν, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν, ὅθεν καὶ νὰ τὴν ἀθετήσῃ δὲν ἔμπορεῖ

ὅποιαν μὴ ἔχων, ὡς ὑπερόριος ὢν, (1) ἐνήργησε· καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ξένην τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, τὴν ὅποιαν ἠδύνατο μὲν νὰ ἔχη μὲ τὴν ἐκείνου γνώμην καὶ ἄδειαν, ἐκλεψε δὲ ταύτην καὶ ἰδιοποιήθη.

Συμφωνία.

«Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ β'. τῆς β'. διορίζεται νὰ μὴ ἐπιβαίῃ τινὰς (εἴτε Πατριάρχης, εἴτε Μητροπολίτης) εἰς ἄλλας ὑπερορίους διοικήσεις διὰ νὰ χειροτονῇ, ἢ ἄλλας Ἐκκλησιαστικὰς οἰκονομίας νὰ ἐκτελῇ. Ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ἡ. τῆς γ'. διορίζει νὰ μὴ ἔχη ἐξουσίαν ὁ Ἀντιοχείας νὰ χειροτονῇ εἰς τὴν Κύπρον ὑπὲρ τὰ ὅρια τῆς αὐτῆς διοικήσεως, ὅπερ ἔστι, λέγει, παρὰ τοὺς Ἀποστολικούς κανόνας, τὸν παρόντα δηλ. Καὶ ὁ ιγ'. δὲ καὶ κβ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συμφώνως διορίζονται ὅτι κανένας Ἐπίσκοπος νὰ μὴ τολμᾷ νὰ ἐπιβαίῃ εἰς τὴν ξένην ἐπαρχίαν, καὶ νὰ χειροτονῇ τινὰς ἔξω μόνον ἂν ὑπάγῃ μὲ γράμματα προσκλητικὰ τοῦ Ἐπισκόπου· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσῃ, νὰ μένουσιν ἄκυραι αἱ χειροτονίαι, καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ὑπ' αὐτοῦ τελεσθεῖσαι ἱεροπραξίαι. Εἰ δὲ καὶ ἓνας Ἐπίσκοπος ἔχει κτήματα, θετέον καὶ ὑποστατικὰ εἰς ἄλλου Ἐπισκόπου ἐπαρχίαν, ὁ ιδ'. τῆς Σαρδικῆς συγχωρεῖ μὲν ὅτι νὰ πηγαίῃ οὗτος, διὰ νὰ συγκομιζῇ τοὺς καρπούς, καὶ ἐν τρισὶν ἑβδομάσι νὰ ἐκκλησιάζηται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅπου γειτονεῖ μὲ τὰ ὑποστατικὰ του, συνεχέστερον ὁμῶς νὰ μὴ πηγαίῃ εἰς τὴν πόλιν ὅπου εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος. Ὅτι δὲ οὐδὲ νὰ διδάσκη Ἐπίσκοπος δύναται ὑπερὸν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, ὁ κ'. τῆς σ'. ἀνωτέρω ἐδήλωσε, καὶ ὁ ια'. τῆς Σαρδικῆς. Ὁ δὲ γ'. τῆς Σαρδικῆς, ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' οὔτε νὰ δικταίῃ, συγχωρεῖ Ἐπίσκοπος, εἰς ἄλλου Ἐπισκόπου ἐπαρχίαν, χωρὶς νὰ προσκαλεσθῇ.» (2)

ΚΑΝΩΝ ΛΓ'.

«Εἰ τις χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος, μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν, καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ τὴν ἐγγχειρισθεῖσαν αὐτῷ, τοῦτον ἀφωρισμένον τυγχάνειν, ἕως ἂν καταδέξηται. Ὅσαύτως καὶ Πρεσβύτερος, καὶ Διάκονος. Εἰ δὲ ἀπελθὼν, μὴ δεχθεῖν, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸς μὲν ἔστω Ἐπίσκοπος, ὁ δὲ κληρὸς τῆς πόλεως ἀφορίζεσθω, ὅτι τοιοῦτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παιδεύεται οὐκ ἐγένοντο.»

Τῆς σ'. λζ'. τῆς Ἀγκυρίῃ τῆς Ἀντιοχείας ιζ'. ιη'.

Ἑρμηνεία.

«Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν καὶ ὑπαίκετε» [Ἑβρ. ιγ'. 17.] Καὶ, «ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ καὶ μένε,» [ἀ. Κορινθ. ζ'. 24.] λέγει ὁ θεὸς Ἀπόστολος. Τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον διορίζει καὶ ὁ παρὼν κανὼν λέγων· Ὅποιος χειροτονηθῆ διὰ τῆς θείας τῶν εὐχῶν ἱεροτελεστίας, Ἐπίσκοπος μιᾶς ἐπαρχίας, ἢ Πρεσβύτερος, καὶ Διάκονος μιᾶς ἐνορίας, ἔπειτα δὲν καταδέχεται τὸ θεῖον αὐτὸ λειτούργημα, καὶ τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ ὅπου ἐνεχειρίσθη εἰς αὐτόν, ἀλλὰ ἀντιλέγει, καὶ δὲν ὑπάγει εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ὁ τοιοῦτος ἄς ἀφορίζηται, ἕως ὅπου νὰ καταδεχθῇ νὰ ὑπάγῃ. Εἰ δὲ καὶ ὑπάγει μὲν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ δὲ τῆς ἐπαρχίας λαὸς, διὰ τὴν ἰδικὴν του ἀνυποταξίαν, καὶ μοχθηρίαν, καὶ ὄχι διὰ κἀμμίαν πονηρὰν γνώμην, καὶ αἰτίαν ἀξιοκατηγόρητον τοῦ Ἐπισκόπου, δὲν ἤθελε τὸν ὑποδεχθῆ, αὐτὸς μὲν ἄς ᾖ Ἐπίσκοπος, ἦτοι ἄς μετέχη τῆς ἀξίας, καὶ λειτουργίας τῆς πρεπούσης εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, οἱ δὲ κληρικοὶ τῆς μὴ ὑποδεξαμένης αὐτὸν ἐπαρχίας, ἄς ἀφορίζωνται, ἐπειδὴ δὲν ἐπαιδαγώγησαν μὲ τὴν διδασκαλίαν, καὶ τὸ καλὸν τοὺς πρᾶδειγμα τὸν τοιοῦτον ἀνυπότακτον λαόν. (3)

ΚΑΝΩΝ ΛΔ'.

«Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλως τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας, καὶ τὰς ἐμπιπτούσας Ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν, ἅπαξ μὲν, τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς, δεύτερον δὲ Ὑπερβερεταίου δωδεκάτῃ.»

Τῆς ἀ. ε'. τῆς δ'. ιθ'. τῆς σ'. ἢ τῆς ζ'. σ'. τῆς Ἀντιοχείας κ'. τῆς Λαοδ. μ'. τῆς Καρθ. κς'. ε'. εδ'. πᾶ πδ'. πε'. ρδ'.

(1) Ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ὁμιλίᾳ γ'. πρὸς Καλασσ. λέγει, ἕως ὅπου εἰς τὸν θρόνον τοῦτον τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὐρισκόμεθα, ἕως ὅπου ἔχομεν τὴν προεδρίαν, ἔχομεν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς προεδρίας καὶ δύναμιν, εἰ καὶ ἀνάξιοι εἴμεθα.

(2) Εἰ δὲ καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ ὁ Εὐσέβιος Σαμοσάτων, κατὰ Θεοδώρητον, λόγῳ δ'. κεφ. ιγ'. καὶ ὁ Ἀθανάσιος κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλ. β'. κεφ. κβ'. καὶ ἄλλοι, ἔπαρ' ἐνορίαν εὐρισκόνται χειροτονήσαντες, ἀλλὰ περιστατικὰ ὄντα τὰ τοιαῦτα καὶ πρὸς καιρὸν, νόμος τῆς Ἐκκλησίας οὐ γίνονται. Δι' ὅ, κατὰ τὸν ἴδιον Σωκράτην, μέμφιν τοῦτο προὔξηνσε τῷ Ἀθανασίῳ. Ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς Ἐπιφάνιος ὑπὸ κατηγορίαν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐγένετο. Σημειώσαι δὲ,

ὅτι, κατὰ τὸν Δοσίθειον, τὸ παρ' ἐνορίαν διττὸν ἔστι. Πρῶτον, ἐὰν ᾖ τινὰς Ἀρχιερεὺς εἰς ἐπαρχίαν ἄλλου, καὶ χειροτονήσῃ ἐπαρχιώτην ἐκείνου· καὶ δεύτερον, ἐὰν τις χειροτονήσῃ τινὰ, ὅστις διὰ καταφρόνησιν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἔρχεται πρὸς αὐτόν, καὶ χειροτονηθεὶς ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἴδια. Ἐὰν δὲ χειροτονήσῃ τινὰς ξένον τινὰ μετοικήσαντα εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπαρχίαν, λαϊκὸν ὄντα καὶ ὄχι κληρικὸν ἄλλης ἐπαρχίας, τοῦτο παρ' ἐνορίαν οὐκ ἔστι.

(3) Σημειώσαι ἀπὸ τὸν παρόντα κανόνα πῶς πρέπει νὰ ᾖ οἱ Κληρικοὶ· ὄχι μόνον δηλαδὴ πεπαιδευμένοι αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ νὰ παιδεύωσι καὶ νὰ σωφρονίζωσιν ἄλλους. Διὰ τὴν αἰτίαν, ἰδοὺ πῶς, ἀγκαλὰ καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ ἔγιναν αἰτίοι τοῦ κακοῦ, ἐπειδὴ ὁμῶς καὶ δὲν ἐπαιδαγώγησαν τὸν λαόν τους καλὰ, ἀφορίζονται, καὶ πλείουσι ὑποκάτω εἰς κανονικὰ ἐπιτίμια.

E.Γ.Δ. τῆς Ε.Ι. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ερμηνεία.

Διὰ τὰς περὶ δογμάτων ἀμφιβολίας, καὶ διὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας, ὅπου ἔχει ὁ κάθε ἕνας, καὶ ἀπλῶς εἶπειν, διὰ τὰ κανονικά ζητήματα, προστάζουσιν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι εἰς τοῦτον τὸν κανόνα, ὅτι δύο φοραῖς τὸν χρόνον νὰ γίνηται τοπικὴ σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων, μετὰ τοῦ Μητροπολίτου τῆς κάθε ἐπαρχίας, διὰ νὰ ἐξετάζωσιν ἀναμεταξύ των τὰς ἀμφιβολίας ὅπου ἀκολουθοῦν εἰς τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, καὶ νὰ διαλύωσι κάθε ἀντιλογίαν Ἐκκλησιαστικὴν ὅπου ἤθελε τύχη νὰ ἔχη κἀνένας πρὸς τὸν Ἀρχιερέα του, ἢ διὰ τί, θετέον, ἀφορίσθη ἀπὸ αὐτὸν, ἢ διὰ τί ἄλλην παιδείαν ἐκκλησιαστικὴν παρ' αὐτοῦ ἀδίκως ἔλαβε. Καὶ ἡ μὲν μία σύνοδος, νὰ γίνηται εἰς τὴν τετάρτην ἑβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς, ἢτοι μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα, ἢ δὲ ἄλλη, εἰς τὴν δωδεκάτην τοῦ ὑπερβερεταίου, ἢτοι τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός (1). Τί δὲ διαφέρει ἡ τοπικὴ σύνοδος ἀπὸ τὴν οἰκουμενικὴν, ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς α. συνόδου. Ὁμοίως καὶ τί διαφέρει τῆς χωρικῆς, ὅρα εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ἐπὶ Κυπριανοῦ γενομένης. Σύνοδος δὲ ἀπλῶς εἶναι, κατὰ τὸν Βλάσταριν, ἄθροισμα Ἀρχιερέων, γινόμενον, ἢ διὰ νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις διὰ τὴν εὐσεβείαν (καὶ εὐταξίαν τῆς Ἐκκλησίας), ἢ διὰ νὰ ἀναίρεθῇ μὲ τὰ ὄπλα τῆς εὐσεβείας κἀμμία ζημία προλαβοῦσα, ἢ μέλλουσα τῆς εὐσεβείας (καὶ ἀρετῆς).

ΚΑΝΩΝ ΛΗ.

« Πάντων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἐπίσκοπος ἐγέτω τὴν φροντίδα, καὶ διοικεῖτω αὐτὰ, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος. Μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίῳ τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι. Εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγεῖτω, ὡς πένητες, ἀλλὰ μὴ προράξει τούτων, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεμπολεῖτω. »

Ερμηνεία.

Ἄνωσως ὁ Ἐπίσκοπος ἐμπιστεύεται τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὅλος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀντάξιός, πολλῷ μᾶλλον πρέπει νὰ ἐμπιστεύεται τῆς Ἐκκλησίας τὰ πράγματα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ παρὼν κανὼν διορίζει,

(1) Ὑπερβερεταῖος, κατὰ τοὺς Μακεδόνας ὀνομάζεται ὁ Ὀκτώβριος. Οἱ γὰρ Μακεδόνες οὕτω τοὺς μῆνας ὀνομάζουσιν, ἐὰν ἀπὸ Μαρτίου, θετέον, τὴν ἀρχὴν τούτων ποιήσωμεν. Δύστρος, Ξανθικός, Ἀρτεμισίος, Δαίσιος, Πανέμος, Λῶος, Γορπιαῖος, Ὑπερβερεταῖος, Δίος, Ἀπελλαῖος, Αἰδυναῖος, Περίτιος. Ἡ αἰτία δὲ, δι' ἣν μὲ Μακεδονικὸν ὄνομα ὀνομάζει ὁ κανὼν τὸν Ὀκτώβριον, εἶναι διότι τῷ τότε καιρῷ ἐμετροῦντο οἱ χρόνοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Βασιλείας τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου, ἕως τοῦ Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ κατὰ τὸν ς'. αἰῶνα· τότε γὰρ Διονυσίος τις μοναχός, Μικρὸς ἐπιλεγόμενος, ἐφεῦρε τὴν ἀπὸ γεννήσεως Χριστοῦ ἐποχὴν τῶν χρόνων, καὶ καταμέτρησιν τὴν κοινὴν ταύτην εἰς ὅλους οὖσαν (δι' ἣ καὶ Διονυσιακὴ ὀνομάζεται αὕτη, ἦτις, κατὰ τοὺς δοκιμωτέρους, ἴσως καὶ περισσοτέρους, χρονολόγους, τέσσαρας χρόνους εἶναι ὀπίσω ἀπὸ τὸ ἀληθὲς καὶ κύριον ἔτος. Ἦτοι ἂν τώρα ἔχωμεν 1797. τὸ ἀληθὲς ἔτος εἶναι 1801· καὶ ὅρα σελ. 94. τοῦ περὶ ἀνεξιθρησκείας βιβλ. τοῦ Κυροῦ Ἐγγενίου), καὶ ἀπὸ τότε καὶ ὕστερον ἀντὶ τῆς ἀπὸ Διοκλητιανοῦ χρονικῆς ἀναμετρήσεως, ἄρχισαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ μετρῶνται οἱ χρόνοι ἀπὸ Χριστοῦ. Ἔστι σημειῶσαι, ὅτι καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν τοπικῶν συνόδων τούτων, κατὰ ἄλλον τρόπον οἰκονομήθησαν ἀπὸ τὰς μετὰ ταῦτα συνόδους. « Διότι, ὁ μὲν καιρὸς τῆς μιᾶς ἀπὸ τὰς δύο ταύτας συνόδους, μετετέθη συμπεφρόντως ἀπὸ τὸν ε. τῆς Οἰκουμενικῆς α. συνόδου, εἰς τὸ νὰ συναθροίζηται προτύτερα ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Τεσσαρακοστὴν, διὰ νὰ ἀσκηθῇ ἀπὸ τὸ μέσον μὲ τὴν κρίσιν τῆς συνόδου κάθε εὐδιαφορὰ καὶ ἐμπάθεια ὅπου ἤθελεν ἔχει οἱ Κληρικοί καὶ Λαϊκοὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα των, καὶ ἔτσι νὰ προσφερθῇ ἀπὸ αὐτοὺς καθαρῶς καὶ ἀπαθῶς πρὸς τὸν Θεόν, τῆς εὐηστίας τὸ δῶρον. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν αὐτῶν τοπικῶν συνόδων, κατὰ μὲν τὸν ρηθέντα ε. τῆς α. συνόδου, καὶ τὸν ιθ'. ετῆς δ'. καὶ τὸν κ'. Ἀντιοχείας, ἐφυλάχθη ἀπαράλλακτος, εἰς

τὸ νὰ γίνωνται δηλονότι αὐταὶ δύο φοραῖς τὸν χρόνον. Κατὰ ὁδὸν τὸν ἡ. τῆς ς'. καὶ τὸν ς'. τῆς ζ'. καὶ τὸν κς'. καὶ ξ'. καὶ ρδ'. τῆς Καρθαγένης, καὶ τὸ κ'. καὶ κβ. κεφ. τοῦ α. τίτλ. τοῦ γ'. βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, ἐλαττώθη, εἰς τὸ νὰ γίνηται μίαν φορὰν τὸν χρόνον σύνοδος, διὰ τὰς δυσκολίας τῆς ὁδοπορίας, καὶ τὰς ἄλλας περιστάσεις ὅπου ἐμπόδιζον. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἐδιωρίσθη ἀπὸ τὸν κβ. τῆς ἐν Καρθ. νὰ γίνηται κατὰ τὴν κβ. Ἀυγούστου. Ὁ δὲ ξβ. τῆς αὐτῆς λέγει, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου νὰ ἐπισκέπτηται αὐτοπροσώπως διὰ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ παρόντων τοποτηρητῶν, κάθε ἐπαρχία. Προστάζει δὲ ὁ μ. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν σύνοδον ταύτην διὰ νὰ διδάσκουν, καὶ νὰ διδάσκωνται τὰ πρέποντα. Ὅποιος δὲ ἀρχὼν ἤθελεν ἐμποδίσῃ νὰ μὴ γίνηται ἡ τοιαύτη σύνοδος, ἢ ἀφορίζεται κατὰ τὸν ς'. τῆς ζ'. Ὅσοι δὲ Μητροπολίται ἤθελεν ἀμελήσῃ εἰς τοῦτο, ἢ ὅσοι Ἐπίσκοποι ὄντες ὑγιεῖς, καὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ ἀναγκαίαν φροντίδα, δὲν ἤθελεν εὐρεθῇ παρόντες εἰς τὰς συνόδους αὐτάς, νὰ ἐπιτιμῶνται ἀδελφικῶς. Ἐὰν δὲ τινες δὲν φανερώσουν εἰς τὸν πρωτεύοντα, ἢτοι Μητροπολίτην, τὸ ἐμπόδιον, διὰ τὸ ὅποιον δὲν ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὴν σύνοδον, νὰ γίνωνται ἀκοινωνήτοι ἀπὸ τοὺς λοιπούς· εἰς μόνην δὲ τὴν παροικίαν τους νὰ κοινωνοῦνται, κατὰ τὸν πδ'. καὶ πέ. τῆς Καρθαγ. Ὁ δὲ Φώτιος, τίτλ. καὶ κεφ. η. διορίζει ὅτι, οἱ ἀρχόντες ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἀναγκάζουσι τοὺς Ἀρχιερεῖς νὰ κἀμνωσι τὰς τοιαύτας συνόδους, ἢ ὅπου δὲν τὸ φανερώσουσιν εἰς τὸν Βασιλέα, νὰ τιμωρῶνται μὲ μεγαλειώτας παιδείας. Καὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ τίτλῳ καὶ κεφ. λέγει, ὅτι πρὸς μὲν τοὺς Μητροπολίτας, νὰ γίνωνται σύνοδοι τῶν Ἐπισκόπων, πρὸς δὲ τοὺς Πατριάρχας, νὰ γίνωνται σύνοδοι τῶν Μητροπολιτῶν. Ὅτι δὲ οὐκ ἐναντιοῦται τῷ Ἀποστολικῷ τῷ ετῳ κανόνι ὁ ρδ'. τῆς ἐν Καρθαγ. ὅρα ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ἐκείνου.»

Ἀποστ. μα'.
τῆς δ'. κς'. τῆς
ζ'. ια', ιβ'. τῆς
α. καὶ β'. ζ'.
τῆς Ἀγκ. εἰ.
τῆς ἐν Γάγγρα
ζ'. ἢ τῆς Ἀν-
τιοχ. κδ'. κβ.
τῆς Καρθ. λδ'.
μα. Θεοφ. α'.
Κυρίλου. β'.

ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος ἄς ἔχη τὴν φροντίδα ὄλων τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε χωραφίων καὶ ἀκινήτων ἀποκτημάτων, εἴτε κειμηλίων καὶ κινουμένων, καὶ ἄς τὰ κυβερνᾷ με φόβον καὶ προσοχὴν, στοχαζόμενος, ὅτι, ἔχει τὸν Θεὸν ἔφορον καὶ ἐξεταστὴν εἰς τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν. Πλὴν, ἂν καὶ ἔχη τὴν φροντίδα αὐτῶν καὶ κυβέρνησιν, ὅμως δὲν ἔχη καὶ ἄδειαν νὰ οικειοποιηθῆται καὶ νὰ λέγῃ ὅτι εἶναι ἰδικόν του κἀνένα πρᾶγμα ἀπὸ αὐτά, ἢ νὰ χαρίζῃ εἰς συγγενεῖς του τὰ ἀφιερωμένα πρᾶγματα εἰς τὸν Θεόν. Εἰ δὲ καὶ οἱ συγγενεῖς του αὐτοὶ εἶναι πτωχοὶ, ἄς δίδῃ καὶ εἰς αὐτοὺς τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, καθὼς δίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πτωχοὺς. Ἦτοι ἄς ἐλεῆ αὐτοὺς ὡς πτωχοὺς ἀπλῶς, καὶ ὄχι ὡς συγγενεῖς. Ὅμως ἄς τοὺς ἐλεῆ ἀπὸ τὰς καρποφορίας καὶ σιτηρέσια ὁποῦ κατ' ἔτος συνάγονται ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὰ πρᾶγματα, καὶ ὄχι ἐξ αἰτίας αὐτῶν νὰ ἔχη τὴν ἄδειαν νὰ πωλῇ κἀνένα ἀπὸ αὐτά.

Σ υ μ φ ω ν ῖ α .

• Συμφώνως καὶ αὐτολεξεί με τὸν ἀνωτέρω Ἀποστολικόν, καὶ ὁ κδ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ λέγει, ὅτι, πρέπει νὰ διοικῶνται μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου τὰ τῆς Ἐκκλησίας πρᾶγματα, ἃ καὶ πρέπει νὰ φυλάττωνται καλῶς εἰς τὴν ἔχουσαν αὐτὰ Ἐκκλησίαν μετὰ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον Θεόν. Καὶ ὁ β'. δὲ τοῦ Κυρίλλου λέγει νὰ μένωσιν ἀναφαίρετα εἰς τὰς ἔχουσας Ἐκκλησίας, τὸσον τὰ κειμήλια, ὅσον καὶ τὰ ἀκίνητα κτήματα. οἱ δὲ Ἐπίσκοποι νὰ διοικοῦσι τὴν οἰκονομίαν τῶν συμβαινόντων ἐξόδων. Ὁ δὲ ιε'. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ λέγει, ὅτι ὅσα πρᾶγματα τοῦ κυριακοῦ (1) πωλήσουσιν οἱ Πρεσβύτεροι χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου, νὰ τὰ πέρῃ ὀπίσω αὐτός. Ὁ δὲ ζ'. καὶ ἡ ἐν Γάγγρ. ἀναθεματίζει ἐκείνους ὁποῦ πέρνουσιν, ἢ δίδουσι τὰς καρποφορίας τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς τὴν γνώμην τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου. Ἐν δὲ τῷ νομικῷ τοῦ Φωτίου, τίτλ. καὶ κεφ. β'. διατάξ. καὶ τοῦ β'. τίτλ. τοῦ α. βιβλ. τοῦ Κώδηκος, γέγραπται, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγοράζει ἱερὰ σκεύη, καὶ ἀπλώματα, ἢ λαμβάνει αὐτὰ ἀμανέτι, καὶ δίδει ἄσπρα δανεικὰ, νὰ χάνῃ τὰ ἄσπρα του: ἐξω μόνον ἂν ἀγοράζῃ αὐτά, διὰ νὰ δοθοῦν τὰ ἄσπρα εἰς ἐλευθερίαν σκλαβωμένων. Ὅμοίως ἐν τῇ αὐτῇ διατάξει σημειοῦται, ὅτι νὰ μὴ γίνηται τῶν ἀναγκαίων καὶ ἀκινήτων πραγμάτων τῶν ἱερῶν ἀποξενώσις ἐκ τῆς ἐχούσης αὐτὰ ἐκκλησίας. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ οβ'. Ἀποστολικοῦ. Ἡ δὲ γ'. διατάξις τοῦ β'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν, ἣτις ἐστὶ Νεαρὰ Ἰουστινιάνειος ρλά, κειμένη ἐν βιβλ. ε. τίτλ. γ'. (παρὰ Φωτίῳ τίτλ. β'. κεφ. α'), διορίζει, ὅτι, ἀνίσως ἀφήσῃ τινὰς εἰς σεβάσμιον οἶκον, ἀπὸ διαθήκης δωρεάν τινα διὰ ψυχικόν, οἷονδήποτε δηλ. πρᾶγμα καὶ ἂν ἦναι, εἰ μὲν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι κοντὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπου ἀφιερῶθη, νὰ μὴ ἀποξενόνηται ἀπὸ αὐτῆν. Εἰ δὲ εἶναι μακρὰν, καὶ θέλουσιν καὶ τὰ δύο μέρη, καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας δηλαδὴ οἰκονόμοι καὶ προεστῶτες, καὶ οἱ κληρονόμοι ἐκείνου ὁποῦ τὸ ἄφητεν, ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ τὸ ἀλλάξουσιν με ἄλλο πρᾶγμα ὁποῦ νὰ ἦναι κοντὰ καὶ νὰ ἔχη εὐκολοκόμιστον τὴν καρποφορίαν ἢ ἐσοδείαν, ὀδίδοντες, ἂν κάμη χρεῖα, καὶ προσθήκῃν εἰς τὴν ἀλλαξίαν, ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ τέταρτον τῆς τιμῆς τοῦ πρᾶγματος ἐκείνου ὁποῦ ἀφέθη. Εἰ δὲ καὶ θέλουσιν νὰ τὸ πωλοῦν, νὰ πέρνουσιν τὴν τιμὴν δι' αὐτὸ, ὅσιν ἡμποροῦσε νὰ εὐγάλη ἀπὸ τὴν ἐπωδίαν καὶ καρποφορίαν του λε'. χρόνους. Ἡ τιμὴ ὅμως αὕτη νὰ δίδηται πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν τὸ τοιοῦτον ψυχικόν κατελείφθη.» (2)

(1) Κυριακόν λέγει ἐνταῦθα τὸν ναὸν τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ Μητροπόλεως. Νοεῖται ὅμως ὡς κυριακόν καὶ πᾶς ναὸς μᾶς ἐνορίας, πόλεως, ἢ χώρας. Ἐλαβεν ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐρμηνείας τὴν φωνὴν αὐτὴν, κυριακόν, ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῶν μοναχῶν ἀσκητῶν, ὅστινες οὕτως ὀνομάζουσιν ἀπὸ ἀρχαίαν συνήθειαν τὸν ἱερὸν ναὸν, εἰς τὸν ὁποῖον, ἐσυναζόντο ἀπὸ τὰ ἡσυχαστήρια αὐτῶν ἐκάστη Κυριακῇ, καὶ ἤκουον τὴν θεῖαν λειτουργίαν.

(2) Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει ὄλως διόλου νὰ καταγίνηται εἰς τὴν Πνευματικὴν ἐπιμέλειαν τῶν ψυχῶν, καὶ δὲν ἔχει καιρὸν νὰ φροντίῃ περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων, πρέπει μετὰ τὴν γνώμην ὄλου τοῦ ἱερατείου, κατὰ τὸν ι'. Θεοφίλου νὰ κάμη οἰκονόμον ἀπὸ τὸν κληρὸν του, διὰ νὰ οἰκονομῇ τὰ τοιαῦτα τῆς Ἐκκλησίας κτήματα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, ἵνα μὴ διασκορπίζωνται καὶ κακῶς ἐξοδεύωνται, κατὰ τὸν κς'. τῆς δ'. Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος δὲν θέλει νὰ κάμη οἰκονόμον εἰς αὐτὰ, αὐτὸς μὲν νὰ ἐπιτιμᾶται κανονικῶς, κατὰ τὸν αὐτὸν κς'. τῆς δ'. νὰ ἔχη δὲ τὴν ἄδειαν ὁ Μητροπολίτης νὰ ἀποκαθιστᾷ οἰκονόμον εἰς τὰ πρᾶγματα τῆς Ἐπισκοπῆς. Ὅμοίως καὶ ὁ Πατριάρχης νὰ ἔχη τὴν ἄδειαν νὰ καθιστᾷ οἰκονόμον εἰς τὰ πρᾶγματα τῆς Μητροπόλεως, ἐὰν ὁ Μητροπολίτης δὲν θέλῃ νὰ τὸν καταστήσῃ κατὰ τὸν ια. τῆς ζ'. Καὶ εἰ μὲν τὰς καρποφορίας καὶ σιτηρέσια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἤθελε διαμοιράζῃ ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς του καὶ συγγενεῖς, ἔχη ἵνα παιδεύηται ἀπὸ τὴν

σύνοδον τῆς ἐπαρχίας, κατὰ τὸν κς'. Ἀντιοχείας. Εἰ δὲ καὶ ἤθελε δώσει, ἢ πωλήσῃ εἰς ἀρχοντας, ἢ ἄλλους τινὰς, ἢ ὄλους ἀλλοτριώσῃ ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν κἀνένα τῆς Ἐκκλησίας πρᾶγμα, νὰ ἦναι ἄκυρος ἢ ὀδός αὐτῆ, ἢ ἡ πώλησις, ἢ ἀλλοτριώσις, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς ζ'. καὶ ὁ πωλήσας αὐτὸ Ἐπίσκοπος νὰ διώκηται ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν. (Αὐτὰ τὰ ἴδια νὰ παθαίνῃ καὶ ὁ Ἠγούμενος ὁποῦ πωλήσῃ πρᾶγμα τι τοῦ Μοναστηρίου.) Ἐὰν δὲ ἦναι κάμμία ἀνάγκη νὰ πωλήσῃ κἀνένα πρᾶγμα Ἐκκλησιαστικόν, ἢ διὰ τίδεν κάμνη καρπὸν, ἀλλὰ ζημίαν, ἢ διὰ νὰ δοθοῦν τὰ ἄσπρα τῆς πωλησίας εἰς ἐξαγερὰν σκλάβων Χριστιανῶν, κατὰ τὸ νομικόν τοῦ Φωτίου (τίτλ. καὶ κεφ. β'), τότε νὰ τὸ πωλῇ μετὰ τὴν γνώμην τῆς συνόδου, καὶ τῶν Πρεσβυτέρων, κατὰ τὸν μα'. Καρθ. ἢ, ἂν δὲ ἔχη καιρὸν νὰ λάβῃ γνώμην παρ' αὐτῶν, κἂν νὰ λάβῃ τὴν μαρτυρίαν τῶν γειτόνων, κατὰ τὸν λδ'. τῆς Καρθ. πλὴν καὶ τότε νὰ πωλῇ αὐτὸ ὄχι εἰς ἀρχοντας ἀμέσως, ἢ ἐμμέσως, ἀλλὰ εἰς κληρικοὺς ἢ γεωργοὺς, κατὰ τὸν ιβ'. τῆς ζ'. ἣτις καὶ τὸν παρόντα Ἀποστολικόν ἐκθέτει αὐτολεξεί. Εἰ δὲ καὶ πωλήσῃ αὐτὸ χωρὶς τὴν τῶν γειτόνων μαρτυρίαν, νὰ ἦναι ὑπεύθυνος εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὴν σύνοδον, καὶ ξένος τῆς τοῦ Ἐπισκόπου τιμῆς κατὰ τὸν λδ'. Καρθαγ. Ὁ δὲ τῆς α'. καὶ β'. ζ', ἐπιτιμᾷ τὸν Ἐπίσκοπον, ὁποῦ ἐξοδεύῃ τὰ πρᾶγματα τῆς κινδυνευούσης Ἐπισκοπῆς του εἰς τὸ νὰ κτελῇ μοναστήρια. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀποστολικὸς μα'. εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα τοῦ Ἐπισκόπου ὑποβάλλει τὰ τῆς Ἐκκλησίας πρᾶγματα.»

E.Γ.Δ τῆς
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006